

Bok og Bibliotek

Nr. 2. 2013

Kampen om litteraturen

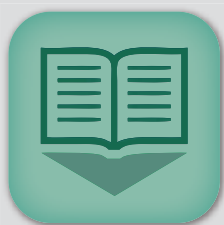
Fra skipsverft til kulturverft

Bøker som døråpner mot Russland

Nye lokaler i Hurtigrutens hus

eBokBib

Nyhet!

Nå kan du låne e-bøker fra biblioteket med eBokBib

Med eBokBib kan du finne, låne og lese e-bøker fra biblioteket. eBokBib er gratis og kan lastes ned fra Apples App Store.

eBokBib med låneren i fokus

Det er enkelt å bruke eBokBib. Du logger inn med ditt nasjonale lånekort og tilhørende PIN-kode. Hvis du ikke har nasjonalt lånekort, kan du logge på med lokalt lånernummer og tilhørende PIN-kode hvis biblioteket ditt har åpnet for dette.

eBokBib gir deg automatisk tilgang til å låne eller reservere tilgjengelige titler. Dersom bibliotekene du er tilknyttet ikke tilbyr utlån igjennom eBokBib, vil du uansett kunne laste ned og lese alle de fritt tilgjengelige titlene som er lagt inn i eBokBib.

Deichmanske først ut

Deichmanske bibliotek har bidratt med gode innspill i utformingen av eBokBib. Deichmanske bibliotek er det første biblioteket som gir sine lånere anledning til å låne e-bøker i eBokBib.

Slik laster du ned eBokBib

Gå til Apples App Store og søk etter eBokBib, eller scan QR-koden under.

eBokBib er utviklet av
Bibliotek-Systemer as

Innhold

Hovedsaken

Status 2013: Litteraturen har tapt terreng. Kritikken av utviklingen i biblioteksektoren er spesielt flengende. Det er på tide å utvikle en visjonær litteraturpolitikk, mener forfatteren Morten Harry Olsen ... 8

Bibliotekutvikling

Litteraturhus. Inspirator i Bergen	14
Formidling. Bedre formidling med CS Library	20
Lokaler. Fikk nye lokaler i Hurtigrutens hus	28
Danmark. Fra skipsverft til kulturverft	42
England. Biblioteket som lokalt ikon	46
Møteplass. Filosofisk på Ulvik bibliotek	49
Brennpunkt Kirkenes. Grensesprengende i nord	54
Canada. Et paradys for alle	60

Bøker og lesing

Lyrikk. Olav H. Hauge. Av Stefan Andreas Sture	34
Eksport. Norsk litteratur på fremmarsj i Frankrike	36

Meninger

Leder. Ja til boklov	3
Professor'n. Skal bibliotekenes potensial realiseres, kreves bevilgninger. Av Ragnar Audunson	24
Plinius. Vaksine og bøker. Av Tord Høvik	26
Kulturutfordring. Eit kulturløft for folkebiblioteket. Av Georg Arnestad	42
Offentlighet. Personvern på avveie. Av Thomas Gramstad	64

Litt av hvert

Propaganda. Plakatutstilling på Nasjonalbiblioteket	18
Foreningen !les. Full rulle i Bergen	50
Bibliotekshistorie. En gang Nordens største private bibliotek	52
Kryssord.	70

Broderfolk!

Tilskudd til litteraturformidling i bibliotekene, 2013-14

Fritt Ord lyser ut tilskudd à kr 50 000 til formidling av svensk, dansk og norsk sakprosa og skjønnlitteratur. Prosjekter som formidler samtidslitteratur eller vår felles skandinaviske kultur- og litteraturhistorie, blir prioritert. Det kan eksempelvis søkes midler til seminarer, opplesninger, konserter, utstillinger, samtaler eller nettbasert formidling. Søkeren står fritt til selv å velge tema.

Søkere kan være folkebibliotek eller enkeltpersoner og organisasjoner som har avtale med bibliotek om arrangementer. Tilskudd kan søkes til enkeltarrangementer eller til en serie arrangementer. Tiltakene bør gjennomføres høsten 2013 eller i løpet av 2014. Det må sendes inn en prosjektskisse som gjør rede for tematikk, aktiviteter og tidsperspektiv. Budsjett og finansieringsplan legges ved.

Fritt Ord søker med utlysningen å stimulere til formidling av litteratur og styrke folkebibliotekene som formidlingsarena. Søknader leveres via skjema på nett, se www.fritt-ord.no og valget Søknadssenter. Innsendelsen merkes med *Broderfolk* og prosjektnavn i tittelfeltet.

Søknadsfrist 20. juni 2013.

Vedlegg kan leveres per post til:
Fritt Ord
Uranienborgveien 2
0258 Oslo

Kontaktperson:

Oskar Kvasnes, Fritt Ord,
tlf. 23 01 46 44 og e-post:
oskar.kvasnes@fritt-ord.no

Fritt Ord er en allmennyttig, privat stiftelse. Fritt Ords fremste formål er å verne om og styrke ytringsfriheten og dens vilkår i Norge, særlig ved å stimulere den levende debatt og den uredde bruk av det frie ord.

FRITT ORD

Ja til boklov

Jeg er for en norsk boklov og fastpris på bøker. Jeg er ikke for loven av hensyn til forlagene eller bokhandlene. Jeg er for en boklov av hensyn til forfatteren, den norske litteraturen og leseren.

Når jeg hører argumenter med ensidig markedsvinkling som sier at en boklov vil holde prisene oppe og dermed redusere forbrukernes valgmuligheter, tenker jeg: Er det nå virkelig så galt å betale 350 kroner for en norsk roman? Det er mye i forhold til i England og USA, ja. Men å sammenlikne det lille norske markedet med verdens største, gir liten mening. I så fall må man også spørre: Hva er lønnsnivået i Storbritannia og USA i forhold til det norske? Hvor mye koster maten der, biler, bensin, vin?

Det spørsmålet som ligger i bunnen av hele prosjektet "Norsk boklov" er i min verden ganske enkelt: Hvor viktig er det for oss i Norge å ha en bred og variert norskspråklig bokflora? Dersom man mener at det er viktig, tror jeg det er risikabelt å åpne opp for markedets frie flyt. Det skal ikke mye fantasi til for å se for seg hvordan store deler av litteraturen da ville havne i skyggen av bestselgerstablene på Rimi og ICA. Slik har det vært i Danmark i flere år, men ifølge danske medier ser det nå ut til at stemningen hos våre naboer i sør svinger i retning av den tenkningen som ligger bak en boklov.

Nå skal vi selvsagt ikke konkludere med at 350 kroner er lite penger. Men jeg er villig til å velge bort enkelte andre ting for å kunne kjøpe noen bøker i året. Jeg ser på det som mitt lille bidrag til å demme opp for invasjonen av bedrifter som Amazon. Amazon har brukervennlige priser, ja, men bak fasaden lurer en kynisk rovdyrkapitalist som tvang hele den amerikanske bokbransjen i kne og som behandler sine ansatte på en måte som passer dårlig med hva vi er vant til i Norge. Synes man 350 kroner er for dyrt for en bok, så har vi jo biblioteket! Samme bok som e-bok vil også koste ca 30 prosent mindre enn papirutgaven, og venter man ett år, får man gjerne boka i pocketformat til rundt 100-lappen.

For bibliotekenes del er det viktig at en boklov viderefører rabattordningene fra dagens bransjeavtale. Det er foreløpig ingen signaler som sier noe annet.

Odd Letnes

odd.letnes@bokogbibliotek.no

Bok og Bibliotek

Nr. 2. 2013
Årgang 79 II

Bok og Bibliotek er et redaksjonelt uavhengig tidsskrift og redigeres i samsvar med Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakaten. Debattinnlegg og innkjøpte artikler uttrykker ikke nødvendigvis Bok og Biblioteks mening. Antall utgivelser: 6 per år.

I REDAKSJONEN
Odd Letnes, ansvarlig redaktør
odd.letnes@bokogbibliotek.no

POSTADRESSE
Postboks 4 St. Olavs plass, 0130 Oslo
Telefon: 41 33 77 86
www.bokogbibliotek.no

UTGIVER
ABM-Media AS
Postboks 4 St. Olavs plass, 0130 Oslo

Frist for red. stoff	Ferdigtrykt
Nr. 3 08.05.	05.06.
Nr. 4 15.08.	12.09.
Nr. 5 10.10.	07.11.
Nr. 6 08.11.	05.12.

ABONNEMENT
DB Partner as
Postboks 163, 1319 Bekkestua
bob@dbpartner.no
Tlf 67 11 38 08

Forsideillustrasjon: Kristine Vintervold

Grafisk produksjon: Arena Media as

ISSN 0006-5811

ANNONSER
Lars-Kristian Berg
Telefon 930 03 338
lakris@lakrismedia.no

ANNONSEPRISER
Omslagssider kr. 7 900,-
Baksiden kr. 8 900,-
Dobbelside kr. 9 900,-
Helside kr. 6 900,-
1/2 side kr. 4 900,-
1/4 side kr. 3 900,-

Klart for utlån av e-bøker

Endelig er bibliotekene på banen med e-bøker, og først ute er Deichmanske bibliotek i Oslo. Landets øvrige biblioteker vil legges til etter hvert, skriver Computerworld.

Det er applikasjonen Ebokbib som nå gjør det mulig å låne norsk skjønnlitteratur direkte til mobil eller nettbrett. Foreløpig er applikasjonen bare til IOS, men en Android-versjon er ifølge Deichman underveis.

– Foreløpig har vi ikke noen statistikk på hvor mange som har tatt appen i bruk. Det er fortsatt litt tidlig, så vi har ikke fått tall fra Apple ennå, sier Martin Kristoffer Bråthen i Kulturretaten i Oslo kommune til bladet.

Lånerne kan foreløpig velge blant omlag 140 titler, som hver har fem utlånseksemplarer. I tillegg kommer en rekke fritt tilgjengelige bøker som ikke har begrensning for bruk. Dette er eldre litteratur, som ikke lenger er omfattet av opphavsrett.

Applikasjonen er etter åpningen 5. mars foreløpig begrenset til Oslo-området, og for å låne e-bok må du være registrert ved Deichmanske bibliotek og bosatt i Oslo kommune. Bråthen sier at mottakelsen har vært positiv, og at appen nå blir testet, utviklet og fortløpende utvidet. Applikasjon for Amazon Kindle blir, på grunn av Amazons begrensninger, ikke tilgjengelig. ■

Svenskene forskrekket over britisk utvikling

Stengningen av bibliotek i Storbritannia forskrekker, og det hjelper ikke mye å okkupere bibliotek i protest. Snart kan vi få se en lignende utvikling i Sverige, frykter spaltisten Annina Rabe i Svenska Dagbladet.

Finanskrisen har slått hardt mot Storbritannias kulturliv, og bibliotekene er kanskje den kulturinstitusjonen som er blitt mest rammet. 1100 bibliotekarstillinger skal bort i 2013. Newcastle legger ned ti av sine 18 bibliotek, Sheffield ti av sine 18, og Liverpool ti av 19, alle tre er tradisjonelle industribyer med høy arbeidsledighet.

Britene har ikke funnet seg i dette uten protester. Landets fremste forfattere og kulturpersonligheter har mobilisert, og det samme har folk flest og «Occupy»-bevegelsen, som har overtatt et bibliotek i London, åpnet det på nytt og forsøker å drive det videre. Men frivillige er ikke noen erstatning for profesjonelle bibliotekarer, mener Rabe.

Det verste ved det hele mener hun er kortsiktigheten, og at politikerne ikke innser at det er sammenheng mellom biblioteknedleggelse og synkende leseferdighet. Frie folkebibliotek er en grunnleggende del av et sivilisert samfunn, og vi har faktisk ikke råd til å være uten bibliotek, skriver hun i artikkelen. ■

Kutter nytt pasientbibliotek

Lederen for pasientbiblioteket ved St. Olavs Hospital i Trondheim, Ann-Christine Gottfries Kierulf, står nå fram med det Bibliotekforum mener kan bli en av de groveste raseringene i norsk bibliotekhistorie. Fra å ha blitt Årets bibliotek i Sør-Trøndelag i 2006 og etter å ha fått nye, spesialinnrede lokaler i 2008, skal publikumslokalene nå nemlig bli møterom. Bøkene skal i magasin og bare bli tilgjengelige gjennom bokvognsrunder en gang i uka. Og biblioteklederen og formidleren gjennom en kvinnealder blir kontorist, heter det i artikkelen.

Denne prosessen ble satt i gang i fjor høst, da sykehusledelsen oppnevnte en arbeidsgruppe som skulle finne «andre

løsninger for oppbevaring og distribusjon av bøker». Gruppen ble forelagt to alternativer som begge innebar annen bruk av dagens publikumslokaler, etter som ledelsen mente at biblioteket hadde få besøkende. Arbeidsgruppen aksepterte imidlertid ikke premissene, og mente blant annet at pasientbiblioteket var blitt en ny dagligstue, og en oase og et fristed både for pasienter og pårørende.

Saken skulle sist i februar opp i Brukerutvalget og også drøftes med de tilfrittsvalgte. Kierulf peker på sykehusets egen visjon om at gode kulturtilbud fremmer god helse, og at en omlegging vil gå ut over pasientene. ■

Ikke lett å bli kvitt portvokterne

Digitale arenaer har i liten grad endret betingelsene for å slippe til i den offentlige samtalen lokalt. Mye av argumentasjonen til de som var opptatt av det demokratifremmende i den teknologiske utviklingen, var basert på muligheten for å komme til orde uten å måtte forbi portvoktere. Men i praksis er betingelsene fortsatt at man allerede i utgangspunktet har et navn og en posisjon, kan uttrykke seg saklig og ikke for emosjonelt og at man kan bruke reglene for god debatt, viser NIBR-forsker Marte Winsvolds nylig framlagte doktorgradsavhandling «Lokal digital offentlighet».

Winsvold sier til Klassekampen at hun var overrasket over hvor mange

politikere og journalister som fulgte nettdebattene, og hvor mye tid de brukte på dette. Men når det kom til stykket var det gjerne leserbrev i de trykte avisene de refererte til, og ikke nettdebattene, fordi formen i de siste ofte ble opplevd som brutal og ubehøvlet.

Hun tror derfor at nettdebattene ikke har noen særlig agendasettende funksjon, selv om de på lokal basis kan være bedre enn sitt rykte. De som skriver her, har en ambisjon om å bli lest, og når begge sider i en debatt er med, blir saklighetsnivået ofte bedre. At debatten foregår i det skjulte uten noen til å si imot, kan derimot ofte gjøre den svært brutal. ■

Tips oss –
om ein typisk

**DAG
OG
TID** -lesar

som ikkje les Dag
og Tid.

Send SMS til 2007
slik: TYPISK følgd
av namn og adresse
til personen.

(Døme: TYPISK
Jonas Gard Større,
Riksvegen 10, 5020
Bergen).

Han eller ho du
tipsar om, får tre
nummer av Dag og
Tid, heilt utan
plikter. Du får eit
Flax-lodd som
takk for hjelpa.

Kritikken av utviklingen i biblioteksektoren er spesielt flengende...

MENS VI VENTER PÅ LITTERATURPOLITIKK!

Den ferske Kulturutredningen 2014, og det ferske utkastet til Boklov løser ingen av de virkelige problemene til hverken bibliotek eller forfatter.

Utgangspunktet for denne artikkelen eller essayet er enkelt: Uten litteratur, ingen formidling - uten formidling, ingen lesere. Formidlingen kan være kommersiell (forlag og bokhandel), men den må også være et offentlig ansvar. Uten et sterkt, synlig, gratis og profesjonelt bibliotek vil både språk og litteratur raskt utarmes. Mellom forfattere og bibliotek finnes et symbiotisk forhold som ikke bare må bevares, men styrkes.

Dessverre har vi ingen helhetlig språk- og litteraturpolitikk med visjoner i Norge.

De siste årene har det kommet en flod av utredninger, lovutkast og stortingsproposisjoner som berører litteraturen; sist, med bare ukers mellomrom, høringsnotatet for en boklov og Kulturutredningen 2014 (Enger-utvalget). Begge er dypt problematiske sett med både forfatterblikk og fra et bibliotekperspektiv.

Honnørord har det ikke vært mangel på i Kulturløftet og utredningene "(...)styrkje og vidareutvikle ein offentleg møteplass for kultur- og kunnskapsformidling(...)"; en "offensiv språkpolitikk"; "styrke innkjøpsordningen for norsk litteratur"; "Styrke bibliotekene som arenaer for leselyst, læring og kulturopplevelser".

I virkeligheten, konkluderer utredningen, er lite oppnådd. Noe av det viktigste Enger-utvalget gjør er å påpeke hvem som har tapt kampen om

midlene i "Kulturløftet". Ikke altfor overraskende er det kunstnerne og biblioteket. Biblioteket er "den klareste 'budsjettaperen' både i tiårsperioden 2001-2010 og i perioden 2005-2010". Og "(...) samtidig med at kunst- og kulturproduksjonen er blitt stimulert, er kunstnernes levekår forverret." Med andre ord: de jobber mer for mindre.

Totalt sett er konklusjonen åpenbar: litteraturen har tapt terreng. Kritikken av utviklingen i biblioteksektoren er spesielt flengende. Den eneste "vinneren" er Nasjonalbiblioteket.

Enger-utvalget

Kulturutredningens styrke er den historiske gjennomgangen av norsk kulturpolitikk. Som praktisk, fremtidsrettet dokument er det langt mindre tilfredsstillende. Noe av det skyldes naturligvis et kulturbegrep så utvidet at det nærmest blir innholdsløst. Her skilles sjelden mellom skapende og utøvende kunst, og når Enger-utvalget skisserer en "bærekraftig kunstnerpolitikk" og et "utvidet finansieringsgrunnlag" for kulturlivet, drøftes ikke forskjellene mellom skapende og utøvende kunst-

Av Morten
Harry Olsen,
forfatter

«Jeg støtter fastpris på bøker.»

nergrupper, eller mellom kollektive og individuelle kulturuttrykk; her blir lyrikere og mannskor, saksofonister og skulptører kastet ned i en stor sekk.

Utredningen mangler også tidvis indre logikk. Det er et sprik mellom den innledende definisjonen av de statlige målene for kulturens virkeområde – demokrati, rettferdighet og mangfold – og den vektleggingen av *kvalitet* som kommer frem i forslagene til praktisk politikk. Det er altså *ikke* et statlig mål å stimulere til estetisk sans, verdidebatt om kunstens autonome kvaliteter, eller brukernes glede eller nytelse – og likevel sniker begre-

pene "bredde" og "kvalitet" seg inn, fullstendig udefinert, både titt og ofte.

Når det kommer til kunstneres levekår skriver f.eks. utvalget at lønningen "ikke kan ligge i en utvidelse av antallet stipender", men at man må "gi mer til færre" ut fra "hevede kvalitetskrav" i de eksisterende stipend- og prosjektstøtteordningene. Senere fastslår man at det ikke finnes "noen enighet om hva som skal gjelde som kriterier for kunstnerisk kvalitet".

Så skyver utvalget dilemmaet foran seg ved å overlate det til *forskningen*: "Etter utvalgets syn er det en viktig utfordring (...) å utvikle begreper og me-

toder for kvalitetsvurdering (...) i samarbeid med forskningsmiljøer og annen ekspertise." Og etter at forskerne har definert kvalitet skal tydeligvis folk få vite hva som er hva: man skal "løfte den kunst- og kulturfaglige kompetansen i hele befolkningen".

Her lukter man et mantra, et snev av "magisk tenkning". Hvordan dette skal fungere i praksis på noe kunstfelt er høyst uklart, og realismen i det er ikke selvsagt. Men at det blir mindre penger til kunstnere og mer til forskerne, er nokså innlysende.

Utvalget forsøker å omgå diskrepansen mellom egen virkelighetsbe-

per vil bli delfinansiert av lokale næringsinteresser som vil pynte seg med ett eller annet kulturelt.

Mantra-sjuken er ikke mindre når det kommer til bibliotekene, hvor lite nytt er tenkt. "Det fysiske bibliotekrommet har en viktig samfunnsmessig betydning" er en selvfølgelighet. Likeså at "digitaliseringen (...) setter store krav til en innovativ bibliotekvirksomhet". En viss utålmodighet viser seg når det kommer til digitaliseringen: det manes til "samarbeid mellom sentrale aktører" for å løse problemet med "nasjonale digitale fellesløsninger og tilbud om e-bokutlån ved folkebibliotekene" og man ber "sentrale statlige instanser ta grep (...) for å få fortgang i arbeidet." Samtidig frikjennes forlagene stort sett for sin rolle i den utilfredsstillende utviklingen!

Heldigvis går utvalget litt lenger når de ber departementet "vurdere øremerking (av) midler til lokalt kulturløft i kommunene i en tidsavgrenset periode", blant annet til folkebibliotekene, og ber om styrking av kulturloven (presumptivt inkludert bibliotekets stilling). Men det er også alt som står om bibliotekene, hva praktisk politikk angår. Det er altså ingen ting visjonært her, ingen ting som virkelig erkjenner en digital fremtid i litteraturen, med de nye produksjonsmåtene og formidlingsbehovene som absolutt alle vet er på vei i ett eller annet tempo.

Bokloven

Også utkastet til ny boklov hviler på definisjonsmessig leirgrunn: den snakker stort sett om "bøker" som om bøker er en ensartet vare og konsumenten av "bøker" en lett identifiserbar størrelse. Slik er det ikke. Det er store forskjeller innenfor "bokmarkedet"; slektskapet mellom lyrikk og kokebøker, allmen sakprosa og oversatte hobbybøker er syltynt.

Hovedproblemet med visjonen for bokloven er ikke hva den skal omfat-

te, men hva den ikke tar på alvor: *litteraturens* og forfatterens stilling i bokbransjen. Ordet "litteratur" blir brukt bare på aller mest overfladiske og upresise måte.

Jeg støtter fastpris på bøker. Det er ingen data eller argumentasjon som på overbevisende måte støtter hypotesen om at fripris skal være en fordel i Norge, en bitteliten nasjon med et bittelite språk og marked. Derfor støtter jeg en lov som forordner fastpris. Men man må ikke se bort fra at fastprisen bare er en fjerdedel av de virkemidlene som utgjør det ennå nokså velfungerende norske systemet, sammen med a) momsfritaket, b) innkjøpsordningene til bibliotekene, som også støtter produksjonsleddene (forfattere og redaksjonsdelen av forlag) og b) direkte støtte til forfatterne gjennom stipender og vederlagsordninger for offentlig bruk. Det norske systemet er intrikat; det er ikke bare å fjerne en hjørnestein og se hva som står igjen.

Dermed har regjeringen bestemt seg for, med bokloven, å fryse hele systemet inntil videre, i påvente av hva fremtiden bringer utenfor virkeområdet; den er innrettet slik at den vil se mentere status quo så lenge som mulig, i et håp om at den slik skal være en glidende overgang til en ny verden. Men dermed blir den en siste olje for papirboka, mer enn smørefett for fremtiden.

Et stort problem ved den er at den er basert på noe som ligner en fiksjon: postulatet om at reell uenighet mellom forleggere og bokhandlere vil medføre reelle forhandlinger. Dette er ikke gitt så lenge de samme eierne sitter med størst tyngde og makt på begge sider av forhandlingsbordet. Og det gjør de: De "tre store" – Gyldendal, Aschehoug og CappelenDamm – er de tre store både på forlegger- og bokhandlersiden. Bokhandlerforeningens anslag på 73% av *bokhandlermarkedet* er nok nærmere virkeligheten enn departementets 39%, og det er jo – bortsett fra akkurat fastprisspørsmålet – ►

skrivelse og manglende visjon ved å trekke inn et nytt mantra: "den lokale kommersielle kulturproduksjonen" – hvor *reiseliv* er det eneste konkrete nøkkelordet. De trekker inn Innovasjon Norge og foreslår "regionale fond" som skal "fungere som insentivapparat for utvikling av kulturnæringene" og hjelpe kunstnerne til å lære seg "forretningsutvikling".

Dette er, helt uten respekt å melde, rett og slett *tomprat*. Det er ingen ting her som konkret vil bedre kunstnerens levekår. Tvert om er det et sterkt insentiv til mer kulturbyråkrati og flere administrative stillinger som man hå-

bokhandlermarkedet (ikke kiosker og kolonier) bokloven er ment å regulere. Det betyr at forlagskonsernene vil forhandle med seg selv. Det er ikke en akseptabel situasjon.

Verre er det at man har forspilt muligheten til å styrke forfatterens posisjon. "Særlig viktig," står det innledningsvis i høringsnotatet, er det "å ivareta forfatteren og leseren."

Bokkjøperens stilling er ikke svekket de siste 25 årene. Sortimentet er bredere. Prisen på den innbundne førsteutgaven er stabil i fht. konsumprisindeksen. Gjennomsnittsprisen på hele utbudet er lavere, når man inkluderer salgsperioder og billigutgaver; de er det også flere av, og de kommer tidligere i salg. Som *konsument* har ikke leserens kår blitt forringet, tvert om; forringelsen av folkebiblioteket har imidlertid muligens svekket *leserens* tilbud i sin helhet.

Forfatterens stilling er imidlertid systematisk svekket gjennom to tiår. Mye tyder på at *medianinntekten* – inntektene for flertallet av forfattere – har gått ned; Forfatterforeningen skal nå gjennomføre en undersøkelse av dette ut fra en slik bekymring. Til dels skyldes dette forhold som ligger utenfor en boklovs virkeområde, men også innenfor det er forfatterens posisjon svekket av kortere fastprisperiode, hyppigere salgsperioder, større billigboksortiment og svekkede bokhandlerforpliktelser; totalt sett har dette svekket forfatterens stilling og inntekter. Muligens har det også indirekte svekket bibliotekets stilling.

Hvis en boklov er ment å "ivareta forfatteren" må den gjenopprette noe av den opprinnelige balansen i det norske systemet og faktisk *styrke* forfatterens stilling, ikke fryse et svekket status quo og håpe på det beste. Det viktigste i så måte er å gjøre forfatterne til en fullverdig part i bransjen. Det har kommet frem mye kritikk mot at den klagemnda som skal se til at en boklov blir fulgt, er foreslått sammensatt av forleggere, bokhandlere og en

uavhengig juridisk part. Og det er uakseptabelt; forfatterne må også få plass både i en slik nemnd, og i de utvalgene som skal utforme abonnementsordninger i bokhandelen. På den måten vil man også styrke den reelt berørte parten som oftest har det nærmeste båndet til bibliotekene, og forhåpentligvis kan bidra til å ivareta deres interesser.

Utenfor lov, utenfor utredning

Hovedproblemet med både lov og utredning er altså at de ikke er villig til å ta fremtiden inn over seg; de har veket unna for de vanskelige spørsmål som den økende digitaliseringen i bokbransjen bringer.

Dette er en hypotese om fremtiden: E-bokmarkedet vil øke med flere titler og flere brukere, både de som kjøper, piratkopierer (noe jeg i denne sammenheng lar ligge) og låner bøker i biblioteket. E-bokdistribusjonen kan skje fra en server i Florida eller New Delhi, enten den er kommersiell eller offentlig. Å beholde en desentralisert distribusjon er på sikt u hensiktsmessig. Som en konsekvens vil to ting skje mer eller mindre parallelt: bokhandelen vil endre natur, i økende grad bli nettbasert, og fysiske utsalg forsvinne. Bibliotekenes fysiske bokstammer vil sakte og sikkert krympe, og fysiske arealer vil bli tilgjengelige for annen aktivitet.

Ettersom digitale bøker har lavere fysisk synlighet, vil formidlingen av litteraturen måtte endre seg i biblioteket, som må heve sin "redaksjonelle" utvalgskompetanse, og i tillegg i større grad basere seg på fysisk aktivitet som foredrag, forelesninger, forfatterbesøk. Biblioteket vil dermed endre seg i den retningen litteraturhusene representerer.

Samtidig må vi altså gå ut fra at bokhandlere rett og slett forsvinner. Her åpner det seg muligheter for ny synergi, en økt grad av samarbeid mellom det kommersielle (bokhandelen) og det offentlige (biblioteket). Hvis

man skal ta Enger-utvalgets implikasjoner på alvor, i påstanden om større lokal forankring og en utvidelse av det kommersielle-offentlige samarbeidet, vil en slik tilnærming være ønskelig. En fremtidsrettet litteraturpolitikk kunne derfor være å tilrettelegge for samarbeid mellom tilbyder (forlag/bokhandel) og bibliotek som supplerende aktører, slik at et lokalt "litteratur- og debathus" kunne opprettholdes. Begge parter måtte gi og ta, ut fra faktabaserte undersøkelser som i dag ennå ikke er gjennomført. Biblioteket vil måtte bli utsatt for utlånsbegrensninger, og videreformidle lånebehov til salgsleddet, som imidlertid kan betale en avgift til biblioteket, som på den måten får styrket sin økonomi. Og bibliotek og forlag/bokhandel kan samarbeide om formidling på en gjensidig berikende måte.

Som en del av dette må man se nøye på de utlånsordningene som finnes. Fremtiden vil ikke tolerere desentraliserte "lagre" av digital litteratur med de samme begrensninger og fjernlånsordninger som styrer papirbøkene i dag. De er kunstige i en digital verden; administrativt fordyrende og byråkratiske, og u hensiktsmessige for kundene. Her støter man naturligvis på økonomiske problemer i forhold til opphavsrettshaverne, og det må finnes kompensasjonsordninger (les: innkjøpsbetingelser og bibliotekvederlag) som er mer hensiktsmessige for digitalbøker.

Kulturrådets innkjøpsordninger vil heller ikke kunne overleve en omlegging til digitalbøker i den form de har nå, rett og slett fordi produksjonsleddet begynner å endre seg. På Amazon/Kindle kan man nå kjøpe et stort utvalg bøker som deler fire fellestrekk: De kommer *ikke* ut på papir, i hvert fall ikke samtidig; de er billigere enn gjennomsnittet av nye bøker; de er nokså dårlig skrevet og svært svakt redigert; de kommer ut på ukjente forlag som antagelig ofte er drevet av forfatteren selv. De ville bli nulltet i innkjøps-

ordningen. Men det er ikke dermed sagt at de kan nektes *vurdering* for innkjøp, og det er et spørsmål om de kan eller bør nektes *tilgang* til et offentlig formidlingsapparat.

Utviklingen vil gå sakte i Norge, tror jeg, men før eller senere vil den nå oss, og på det tidspunkt vil Kulturrådet og innkjøpsordningene stå overfor et stort administrativt og økonomisk problem, og bibliotekene overfor et prinsipielt problem, nemlig spørsmålet om *hvilket utvalg som skal formidles*. Hvem skal definere kvalitet, bredde, og kvaliteten i bredden? Det må utvikles nye "spilleregler" for utvalg og formidling, i forhold til nyformulerte definisjoner av kvalitet og bredde, utsprunget av en stor og åpen diskusjon. I denne diskusjonen må bibliotekene sterkere inn. Og den må tas meget snart, slik at innkjøpsordningene kan legges om for å møte en ganske annerledes fremtid.

Noe av det problematiske med denne samtalen er naturligvis at hele utviklingen truer inntjeningen i flere ledd av verdikjeden, spesielt deler av forlagsvirksomhetene (distribusjon og slutt-salg) og bokhandelen. Om Enger-utvalget har rett i *noe*, er det at breddebegrepet ikke kan utvides *og finansieres* i det uendelige, gjennom stadig ekspanderende innkjøpsordninger. Det må defineres et tak for vekst ganske snart, om man ikke skal komme i den uhyggelig reaksjonære situasjon at man sier at papir er

bra, digitalt er dårlig. Og i den sammenheng må man se på kronebeløpene i innkjøpsordningene, hvor en innkjøpt tittel i dag subsidieres med ca. 180.000 kroner, hvorav det meste går til forlaget. I en digital verden med endrede produksjons- og distribusjonsforhold kan det hende at fordelingsnøkkelene burde være annerledes, med henblikk på å styrke to ledd: produksjonen (forfatterne og redigeringsfunksjonen i forlagene), og den offentlige formidlingen gjennom bibliotekene.

Uten litteratur mister biblioteket sin eksistensberettigelse; uten forfattere finnes ingen leser. Samtidig er en litterær bredde som ikke formidles mer "verdiløs" enn den som blir formidlet. Kanskje burde forfattere og biblioteksektoren begynne å snakke mer direkte sammen om dette.

Men vi trenger noe mer enn dialog mellom aktører; vi trenger en politisk visjon som holder i mer enn fire år. Tettere dialog er uunngåelig i fremtiden, men dialogen må ha politiske rammebetingelser. Det norske systemet skriker etter en nydefinering og en helhetlig litteraturpolitikk som vurderer alle de fire hjørnesteinene samlet. Systemet som det er kan ikke bevares, men intensjonene i det må tas vare på.

Da må det litteraturpolitikk til.

PRØV SØKE-TJENESTENE FRA BS!

- DEN SOM SØKER SKAL FINNE SVAR

Prøv
GRATIS
i én
måned

På portal.bibsent.no finner du svarene

Våre elektroniske søketjenester er det perfekte søkeverktøyet for bibliotekarer. Alle tjenestene ligger på portal.bibsent.no og oppdateres kontinuerlig.

Du kan søke i:

- Emner i skjønn for videregående skole
- Emner i skjønn for grunnskolen
- BS Noveller & eventyr
- BS Globus
- BS Film & bok

Kontakt oss i dag for én måned GRATIS tilgang. Tjenestene inngår også i flere av våre publikasjonsabonnementer.

Alt du trenger fra **A** til **Å**
også på nett

Litteraturhuset i Bergen

Bergens nye litteraturhus ønsker å utfylle biblioteket. Biblioteket på sin side inspireres til å tilby flere litteraturopplevelser utover utlån av bøker.

AV KJETIL S. GRØNNESTAD, FRILANSJOURNALIST

Finanser og riktig lokale må være på plass før man kan begynne å tenke på innhold i litteraturhuset, sier Kristin Helle-Valle.

Kryss Fisketorget, gå inn i de små smale middelaldergatene i Vågsbunnen, finn det lille smauet Østre Skostredet, og du er på rett vei til litteraturhuset som åpnet sine dører 31. januar i år.

– Jeg brukte mye tid på å finne riktig lokale. For et litteraturhus må ligge sentralt. Problemet er at mange aktuelle førsteetasjer av sentrumsbygg er okkupert av steder som 7-Eleven og Deli de Luca. Da jeg ble fortalt om dette huset, trodde jeg dette var et om-

råde med bare småhus. Det var først da jeg oppdaget dette huset at ble jeg sikker på at gikk an å få til et litteraturhus i Bergen, sier Kristin Helle-Valle, daglig leder og initiativtaker til litteraturhuset i Bergen.

Viktig café

Det er Colonialen som er de fleste gjestenes første møte med litteraturhuset. Denne caféen tilbyr frokost fra klokka sju om morgenen, og middag til klokka ni på kvelden. Noe godt i glasset kan man få til klokka runder ett om natta.

– Colonialen er viktig. Den sluser folk inn til huset. Folk tar oss i besittelse via den. De føler de har noe her å gjøre. Og når de først er innenfor dørene, kan de lettere delta på noen av arrangementene våre, sier Helle-Valle.

Denne formiddagen er caféen full av folk. Stemmer surrer. Bestikk klirrer. Baristaens kaffemaskin suser. Flere av gjestene kommer bort til bordet for å hilse og gratulere Helle-Valle med nyåpningen.

– Jeg føler meg nesten som en vertinne. Dette har vært populært, smiler hun.

Uformell Salong

Salongen ligger på gateplan i nabolo-kalet. Dette er både en spesialbokhan-

del, og et sted med bord og stoler der du kan sette deg ned med ei bok eller et blad. Bokhandelen drives av litteraturhuset, mens bøkene eies av Tanum.

Innerst i Salongen står en bokreol forbeholdt utlånsbøker. Bøkene er leaseeksemplarer donert av forlagene. Utlånet er selvbetjent. Tanken er at folk selv skal levere bøkene tilbake.

En vedovn står i det ene hjørnet. Den er god å ha for vinteren har vært hard. Det gamle bygget, som ennå ikke er ferdig renoveret, er kaldt.

Penger først

Foreløpig er kun første og andre etasje tatt i bruk. Tredje og fjerde etasje, som fortsatt er under renovering, skal huse administrasjon, og framleies til kulturelle og litterære institusjoner. Leieta-kerne blir Norsk forfattersentrum Vestlandet, Triennalen, Unison og tidsskriftet Fett. Det blir også rom for skrivekontor til Den norske forfatterforening og Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening. I tillegg blir det skrive-loft for 12 forfattere. Framleien skal skaffe inntekter til litteraturhuset.

Finanser var forøvrig det første hun tok tak i da hun skulle planlegge litteraturhuset.

– Jeg måtte finne penger, bidragsytere og sponsorer, samt jobbe med struktur. Det er først når dette er på

Colonialen er viktig.
Det er her folk sluses inn i litteraturhuset, sier Kristin Helle-Valle (t.h.).

Litteraturhuset i Bergen ligger i Østre Skostredet 5-7. De to første etasjene er forbeholdt litteraturhusets egne behov, mens de øverste etasjene i den oransje delen skal romme administrasjon, samt framleis til kulturelle og litterære institusjoner. Salongen, med spesialbokhandel, bokutlån og uformell møteplass holder til i nærmeste bygg, mens Colonialen ligger i 1. etasje i det oransje bygget.

plass vi kan begynne å tenke innhold, sier hun.

Utenom inntekter fra framleie og billettsalg, har Helle-Valle skaffet midler fra flere private sponsorer. Sparebanken Vest, BKK (Bergenshalvøens Kommunale Kraftselskap), og Trond Mohn fra bedriften Frank Mohn AS, gir alle større pengebeløp flere år fram i tid. Litteraturhuset er også inne på Bergen kommune og Hordaland fylkeskommune sine budsjetter. Utenom det har de fått etablererstøtte fra Fritt Ord, samt midler til audiovisuelt utstyr fra Kulturrådet.

– Skal et litteraturhus være liv laga, må dette være noe det offentlige vil. Det koster penger å drive et slikt hus. Derfor må det offentlige bidra med midler. For selv om det ikke er det offentlige som gir de største beløpene, utløser dette større bidrag fra det private næringslivet. Det private går ikke inn hvis det offentlige ikke er med, forklarer Helle-Valle.

Hvorvidt offentlige bevilgninger til litteraturhuset betyr færre bevilgninger til biblioteket, er en bekymring Leikny Haga Indergaard, biblioteksjef i Bergen, har kjent på.

– Vi har heldigvis ikke merket noe til mindre bevilgninger så langt. Tvert i mot har vi fått mer penger til å ha biblioteket åpent på søndager. Men hva som vil skje i framtida, det vet vi jo ikke, sier Haga Indergaard.

Samarbeid

Helle-Valle understreker at litteraturhuset ikke har til hensikt å utkonkurere biblioteket. Det de ønsker er å gi bergenserne et annet litteraturtilbud enn de har fått til nå.

– Jeg er enig med dem som sier at bibliotekene er litteraturhus. Men samtidig er et litteraturhus noe annet enn et bibliotek. Vi er begge opptatt av å spre leseglede og stimulere litteraturinteressen. Vi kan utnytte bibliotekenes styrke som er å ha alle bøkene tilgjengelige. Men samtidig kan vi treffe det publikumet som ikke er på jakt

etter ei bok. Vi er åpne om kvelden, og er mer et underholdningssted enn et sted der du låner med deg bøker hjem for privat lesing, sier Helle-Valle.

For å unngå ødeleggende konkurranse har litteraturhuset og biblioteket møter for å koordinere arrangementene slik at de ikke kolliderer med hverandre. Et eksempel på det er at litteraturhuset har barnearrangement på lørdager, mens biblioteket har dem på søndager.

Under åpningsuka hadde litteraturhuset tre arrangement med Paul Auster og Siri Hustvedt. Samtidig hadde Bergen bibliotek utstilling om disse to amerikanske forfatterne.

– Vi oppfordrer folk til å besøke biblioteket, understreker Helle-Valle.

– Ved større arrangement kan det være aktuelt å dele på utgiftene, sier Haga Indergaard.

Mange arrangement

Litteraturhuset vil ha vestlandsvinkling på litteraturen. De ønsker også å løfte fram nye, unge stemmer. Det legges opp til flere faste arrangement. Ved siden av barnearrangement, byr de blant annet på litteraturquiz, samtaler mellom forfattere og stortingspolitikere, presentasjoner av nye forfattere og søndagsskole for voksne der hellige skrifter byttes ut med forelesninger med åndelig føde.

Det er foreløpig ikke lagt opp til faste debatter, slik litteraturhuset i Oslo er kjent for.

– Det krever mye å arrangere debatter. Vi samarbeider med Bergens Tidende, men de har for tida sine utfordringer med tanke på omstrukturering. Debatten på NRK har vært her og kommer igjen. Og det er flere av våre samarbeidspartnere som vi planlegger debatter med, sier Helle-Valle.

Stimulerer biblioteket

– Bibliotekene er litteraturhus med litteratur. Men vi har ikke vært flinke nok til å formidle litteraturen utover utlån av bøkene. Det er ikke nok å stille dem ut med fronten fram. Flere synes det er mer «stas» med et litteraturhus. Derfor må vi fronte litteraturen på andre måter. Gjennom opplevelser. Det beriker publikum å kunne møtes og dele litteraturopplevelsene sammen, sier Haga Indergaard.

Biblioteket i Bergen har vært trangt og stappet full av bøker. Etter en nylig utbygging, og omfattende kassering, har de fått litt mer armslag. Et nytt auditorium gir mulighet til å tilby gode sitteplasser ved forelesninger og forfatterbesøk. Det er også ryddet rom blant bokreolene i biblioteklokalene for å kunne tilby mindre arrangement som opplesninger og intimkonserter.

– Vi må i større grad vise fram og bruke bibliotekarenes formidlerkompetanse. Arrangement rundt litteraturen er viktig for folks litteraturinteresse. Jeg tror vi uansett konkurrerer mer med fjernsynet og sofakroken enn vi vil gjøre med litteraturhuset, sier Haga Indergaard. ■

Litteraturhuset har egen reol med utlånsbøker. – Det er tanken at folk tar med seg ei bok, som de siden setter tilbake etter å ha lest den, sier Kristin Helle-Valle.

Det er ryddet rom for møtesteder og arrangement i biblioteklokalene. Det holdes blant annet konserter i musikkavdelingen, selv om det ikke er biblioteksjef Leikny Haga Indergaard som vil sitte bak tangentene.

I det nye auditoriet vårt har vi fått plass til å kunne ha forfatterbesøk og forelesninger, sier Leikny Haga Indergaard, biblioteksjef i Bergen.

Litteraturhuset i Bergens nettside: <http://www.litthusbergen.no>

Foruten Colonialen Kafé og Brasseri, og Salongen, har litteraturhuset følgende rom:

Fosse-stova, kapasitet 50 personer

Alver, kapasitet 96 personer

Olav H. Hauge, kapasitet 120 personer

Auditoriet, kapasitet 140 personer

Zinken Hipp, kapasitet 50 personer.

Det beste av russisk plakatkunst frå mellomkrigstida blir no vist i Noreg for første gong på meir enn 80 år i Nasjonalbiblioteket si utstilling Propaganda! Russiske og norske plakater 1920–1939.

Fleire av plakatane har aldri blitt vist i Noreg tidlegare. Med i utstillinga er òg plakatar frå den norske arbeidarrørsla.

– Mange russiske plakatar frå mellomkrigstida blir rekna som døme på det aller beste innanfor internasjonal avantgarde, og vi er svært stolte over å kunne vise fram nokre av disse i Nasjonalbiblioteket, seier utstillingsansvarleg og kurator for utstillinga, Daniela Büchten.

Utstillinga viser 63 originale plakatar, mellom anna av Aleksandr Rodtsjenko, El Lisitskij, Valentina Kulagina og Gustav Klutsis. Det er første gong ei utstilling utanfor Russland viser ei så stor samling russiske plakatar. Plakatane er utlånte frå Russlands nasjonalbibliotek i St. Petersburg, og utval-

kunst, frå konstruktivistiske formeksperiment til sosialistisk realisme frå 1930-åra. I tillegg viser vi nokre av dei viktigaste norske plakatanne frå arbeidarrørsla, som tok opp i seg impulsane frå det sovjetiske plakatmediet.

– Vi er takksame for at Russlands nasjonalbibliotek i St. Petersburg har lånt oss disse heilt unike plakatanne. Spesielt hyggeleg er det at nasjonalbibliotekar Anton Likhomanov kjem for å vere til stades på utstillingsopninga, seier Büchten.

Knapt noka kunstform stod sterkare i Russland i åra etter revolusjonen i 1917 enn plakaten. I tillegg til å vere eit massemedium for styresmakterne, blei plakatsjangeren ein sentral arena for den russiske avantgarden, som drøymde om ein kunst som batt saman form og funksjon, masse og elite.

– I Noreg blei kunstnarar, reklamefolk og politiske aktivistar inspirerte av dei sovjetiske propagandaplakatanne. Det viser vi døme på i utstillinga, seier Daniela Büchten.

Det er 83 år sidan russiske plakatar sist blei viste i eit stort omfang i Noreg, den gongen i utstillinga Sovjetkonst i Kunstnerforbundet i Oslo og på Østkantutstillingen.

Utstillinga Propaganda! Russiske og norske plakater 1920–1939 kan opplevast i Nasjonalbiblioteket fram til 25. mai og blir deretter vist på Hå gamle prestegard 8. juni–25. august. I samband med utstillinga gir Nasjonalbiblioteket ut ei bok, som også fungerer som katalog for utstillinga, i samarbeid med Forlaget Press. Nasjonalbiblioteket vil dessutan produsere ein digital versjon av utstillinga som blir tilgjengeleg på nb.no. ■

Man må arbeide, men ha riflen i nærheten (1920).

På tross av tre års kamp fra fiender fra hele verden er revolusjonen på fremmarsj med gigantiske skritt! (1920)

1930

1936

Bedre formidling med CS Library

De åtte Nordhordlandsbiblioteka er først ut i Norge med å ta i bruk dataprogrammet CS Library. Dette forenkler bibliotekarenes hverdag, de slipper å tenke teknikk og kan i stedet konsentrere seg om å produsere innhold til nettsidene.

TEKST OG FOTO: KJETIL S. GRØNNESTAD, FRILANSJOURNALIST

Thomas Brevik og Marit Gro Berge er svært fornøyd med CS Library. Ikke minst setter de pris på at nettsiden er integrert med bibliotek katalogen.

Det som først og fremst kjennetegner CS Library er integrasjonen mellom bibliotekenes kataloger og bibliotekarenes artikler. Bibliotekene har inntil nå måttet forholde seg til to adskilte informasjonskanaler: Bibliotek katalogen på den ene siden og en hjemmeside på den andre siden. Ved å integrere disse to blir bibliotekarens formidlerrolle enklere, sier Kjetil Hillestad, administrerende direktør i Bibliotekenes IT-senter AS som leverer systemet.

Enklere formidling

Thomas Brevik, som er både barne- og ungdomsbibliotekar, og bokbåtbibliotekar ved Lindås bibliotek, er en av de som har fått en lettere arbeidsdag.

– Det unike er at når jeg nå skriver en artikkel om ei bok, kan jeg søke den opp direkte i katalogen uten å måtte bytte program. Det forenkler hverdagen ekstremt, sier han.

Nå kan Brevik konsentrere seg om å produsere innholdet som skal legges ut på bibliotekets nettside uten samtidig å måtte bruke mye energi på å få det lagt ut på en presentabel måte. Han liker de nye sidene.

– Når malen for hvordan sidene først er bestemt, er det blitt svært enkelt å legge ut tekst og bilder. Ved å lenke til katalogen, sørger vi for at brukeren også får opp boka på samme nettside og kan se om den er inne eller lånt ut, sier han.

Ved siden av bibliotekarenes boktips, legges det også ut informasjon på nettsiden over ulike arrangement på bibliotekene. Brukernes katalogsøk er blitt enklere, både for de som sitter foran skjermen hjemme, og for de som klikker seg inn på en av publikumsterminalene i biblioteklokalene.

Ifølge Brevik tok trafikken på nettsiden av etter at de gikk over til CS Library.

– Bruken av nettsiden vår er faktisk tre ganger høyere nå enn det vi hadde forventet da vi gikk over til nytt system, sier han fornøyd.

Hvor populære nettsidene er blitt, fikk de merke da de var nede noen dager. Da kimte telefonen med spørsmål fra brukere som normalt ville funnet svar på sine spørsmål via nettsiden.

Riktig nivå

Tidligere brukte Nordhordlandsbiblioteka Aleph og Joomla.

Et kjøpeprogram, slik som CS Library, er best for et lite bibliotek som vårt, for det var vanskelig å få til god presentasjon av innholdet som vi la ut på gratisprogrammet Joomla, sier Marit Gro Berge, biblioteksjef i Lindås.

Jan Isdal er blant de faste brukerne av Lindås bibliotek.

– Denne nettsiden så veldig grei ut. Det virker som det blir enkelt for meg å finne fram til de bøkene jeg er interessert i, sier han.

– Vi ville prøve ut AquaBrowser Library, men fikk ikke programmet til å samsnakke med Aleph. Derfor prøvde vi en stund Joomla, men det ble for vanskelig å bruke. Det var ikke enkelt å få et resultat som var fint og presentabelt. Vi fant derfor ut for vår del, som åtte små bibliotek med begrensede ressurser og datakompetanse, at det passet best å gå over til et kjøpeprogram. Siden vi tidligere hadde gått over til Micromarc var det enkelt å velge CS Library. Det er fordi de har

samme leverandør, sier Marit Gro Berge, biblioteksjef i Lindås.

Nordhordlandsbibliotekene har en felles portal. Der finner brukerne lesetips, artikler og oversikt over kommende arrangement i de åtte bibliotekene. Ved å klikke på lenkene, kommer de inn på egne sider som inneholder flere boktips og artikler, en mer utfyllende arrangementsoversikt eller informasjon om Nordhordlandsbiblioteka. Brukerne kan også logge inn på sine egne sider. Dessuten har hvert av

de åtte bibliotekene egne undersider.

– Da vi gikk over til CS Library valgte vi å kutte ut den gamle hjemmesiden vår, sier Berge.

De møtte en liten språklig utfordring på veien. For mens de åtte bibliotekene i Nordhordlandsbiblioteka ligger i nynorskkommuner, var CS Library på bokmål.

– Her gjorde Kjellaug Bolset Strand, som er biblioteksjef i Masfjorden, en god jobb med å oversette CS Library til nynorsk, sier Berge. ■

Nordhordlandsbiblioteka består av bibliotekene i:

Austrheim, Fedje, Lindås, Masfjorden, Meland, Modalen, Osterøy og Radøy.

Nordhordlandsbibliotekas nettside: <http://www.mittnordhordland.no/start>

Umeåregionens nettside er: <http://www.minabibliotek.se>

CS Library ble til gjennom et samarbeid mellom Umeåregionens prosjekt Bibliotek 2007 og Teknikhuset AB. Resultatet ble en felles bibliotekportal for kommunene i Umeåregionen. I dag brukes systemet av flere enkeltkommuner, og grupper av kommuner, i Sverige og Finland. Nordhordlandsbiblioteka er først ut i Norge. De neste som skal installere CS Library er Gjesdal bibliotek, og Jærbiblioteka som består av Sola, Time og Klepp bibliotek.

Samarbeidende kommuner behøver ikke å ha samme biblioteksystem, for det skal være mulig å integrere bibliotekskataloger fra ulike systemleverandører.

150 sunnmøringer ville finne egne røtter

» Etter starten av den populære tv-serien «Hven tror du at du er?» er det mange steder i landet blitt enorm interesse for slektsgranskning. Da Ålesund hovedbibliotek i begynnelsen av mars holdt et åpent innføringskurs i slektsgranskning møtte det fram hele 150 deltakere, skriver Sunnmørsposten.

Knut Slinning Bjørdal ved biblioteket mener det ikke er tvil om at tv-serien har fått mange til å innse at opplydninger om forfedrene våre faktisk er nedskrevet og søkbart på nett. Biblioteket planla to oppfølgingskurs, men så ikke bort fra at disse kursene måtte dobles dersom det skulle bli plass til alle interesserte.

Grønlandsk barnebok hovedbok i Nordisk Bibliotekuke

» Den grønlandske forfatteren Lana Hansens barne- og ungdomsbok «Sila» blir i år hovedbok i Nordisk Minsterråds bibliotekuke, og skal leses høyt på mer enn 2000 bibliotek rundt om i Norden inklusive Grønland, samt i de baltiske landene.

Uken starter 11. november med en opplesningsdag, og temaet i år er «Vinter i de nordiske landene». Også de voksne skal få høre om Grønland på den store opplesningsdagen. Her er valget nemlig falt på den danske forfatteren Peter Høegs «Frøken Smillas fornemmelser for snø», melder nettsiden til KNR, Grønlands Radio.

Klar, ferdig – gå!

» 23. februar startet Bibliotekstafetten, som skal løpe gjennom bibliotek i hele Norge i 2013. Startskudet gikk i Lom folkebibliotek der bibliotekets lånere, ordfører og kommunestyre i Lom og forfatterne Reidar Kjeldsen og Brit Bildøen feiret biblioteket som nylig ble valgt til Årets bibliotek 2012, melder Norsk Bibliotekforening.

Stafetten er blitt til i forbindelse med Norsk Bibliotekforenings 100-årsjubileum i 2013. En egen stafett-pinne skal sendes rundt i form av en lysende boklampe. Fra biblioteket i Lom går stafetten videre i Oppland og Hedmark, før den går videre til andre deler av landet. Svolvær skal få vårbesøk, Moldejazzen ligger på ruta – og det blide Sørlandet litt utpå sommeren, skriver foreningen.

La strekkodene hjelpe dere!

Alle biblioteker ønsker seg en effektiv og pålitelig løsning for merking av bøker samt inn- og utlevering.

Interconnect AS har levert strekkodelesere, etikettskrivere og programvare for inn-/utlevering av bøker i mer enn 20 år.

Be om referanser, vi har mange!
Ring 67 16 64 00 eller kontakt oss på
data@interconnect.no

Skal bibliotekenes potensial realiseres, kreves bevilgninger

Kulturutredningen som Anne Enger la fram i begynnelsen av mars, er både løfterik og skremmende.

Den er *løfterik* fordi utredningen så klart ser og forstår folkebibliotekenes rolle som grunnmur og bærebjelke i kulturlivet og ikke minst fordi den så tydelig erkjenner folkebibliotekenes potensial som møteplasser i det flerkulturelle samfunnet. For oss med tilknytning til PLACE-prosjektet er det gledelig å se at den forskningen vi har drevet med har hatt et visst gjennomslag i tenkningen omkring folkebibliotekenes rolle.

Den er *skremmende* fordi den viser med all mulig tydelighet hvordan den rødgrønne regjeringa gjennom Giskes bibliotekmelding fra 2009 *også* – i ord – var oppmerksomme på bibliotekenes rolle som en del av den kulturelle grunnmuren og deres potensial som møteplass, men hvordan denne erkjennelsen ikke i det hele tatt er fulgt opp gjennom praktisk politikk. Tvert om – folkebibliotekene framstår som den store budsjettaperen. Idretten er budsjettvinnere i perioden 2001 - 2010 – la oss håpe vi slipper flere OL og VM de nærmeste slik at ikke alt kulturliv ellers strupes; spektakulære kulturbygg framstår som budsjettvinnere. Begge disse områdene har økt sin andel av de kommunale kulturbudsjettene tydelig. Bibliotekene derimot har fått sin andel av de kommunale kulturbevilgningene redusert fra 20 til 15 prosent.

Utredningen bruker sterke ord når den kommenterer bi-

bliotekenes situasjon: «For det første er bibliotekene åpenbart systematisk underfinansiert og nedprioritert. Utvalget oppfatter situasjonen som bekymringsvekkende, gitt den kjerneoppgaven folkebibliotekene har som kulturell og kompetansegivende møteplass og kunnskaps- og kulturformidler for hele befolkningen». Og ansvaret kan ikke legges til kommunene alene: «Utvalget mener det er nødvendig med en betydelig økning av ressursinnsatsen til folkebibliotekene både fra stat og kommuner. Arbeidet krever en organisering som involverer alle parter på en forpliktende og likestilt måte».

Forpliktende – det er nøkkelordet. For til nå har det vært mye erkjennelse i teorien – lite i form av handling.

Hva får man igjen for å satse på folkebiblioteket? Det er vi i ferd med å få noen interessante ansatser til svar på gjennom et forskningsprosjekt som gjennomføres i Finland og Norge. Svanhild Aabø og undertegnede er ansvarlige for den norske biten som for øvrig har mottatt støtte fra Nasjonalbiblioteket, mens Pertti Vakkari fra Finland er ansvarlig for den finske delen og initiativtaker til hele prosjektet. I prosjektet ser vi på i hvilken grad innbyggerne opplever at folkebiblioteket er nyttig for dem på ulike livsområder og hvordan sammenhengen er mellom nytte og satsing på biblioteket. Tallene så langt peker i retning av at biblioteket har et betydelig potensial som bidrags-

ytter til nytte og livskvalitet på en rekke livsområder, men at realiseringen av dette potensialet avhenger av ressursinnsatsen.

Norge og Finland er svært like med hensyn til antall innbyggere. Men når det gjelder satsing på bibliotek, er det et hav mellom de to landene:

- Til tross for at det finske brutonationalproduktet pr. innbygger i 2011 bare var 60 prosent av det norske (28900 Euro sammenlignet med våre 47500), hadde de finske folkebibliotekene til disposisjon 58 Euro per innbygger for å tilby borgerne gode bibliotekstjenester mot Norges i sammenligning fattigslige 38,50.
- Folkebibliotekene i Finland er tilgjengelige for innbyggerne i en helt annen grad enn hva norske borgere kan nyte godt av. I 2011 hadde for eksempel finske folkebibliotek åpent nesten 400 000 timer mer enn de norske (1.400 000 timer mot 805 000)¹.
- Finnene kan nyte godt av en tilgang på bibliotekfaglig veiledning og hjelp fra bibliotekpersonale som vi i Norge ligger milevidt unna. I 2011 var det nesten 4800 årsverk i finske folkebibliotek mot i underkant av 1800 i de norske.

Forskjellen i satsing slår åpenbart ut i bruk og effekt av bibliotekene. Finnene besøkte i snitt et folkebibliotek 10 ganger årlig i

Av professor Ragnar Audunson, Høgskolen i Oslo og Akershus

¹ I den norske bibliotekstatistikken oppgis antall åpningstimer pr. uke. Vi har gått ut fra 50 åpningsuker i året. Det gir 805000 timer.

Kulturutredningen fra Engerutvalget er både løfterik og skremmende, mener Audunson.

2011 – i Norge lå det gjennomsnittlige antall besøk dette året på litt over 4. I Finland var det i 2011 18,2 utlån pr. innbygger mot bare 5 i Norge.

Enda mer interessant er det at finnenes satsing på bibliotek ser ut til å betale seg i form av opplevd nytte. I undersøkelsen vår ble et representativt utvalg av den voksne befolkningen i Finland og Norge spurt om i hvilken grad de har opplevd å ha nytte av folkebiblioteket på ulike livsområder. Gjennom et bredt batteri av spørsmål prøvde vi å fange opp nytten av folkebibliotek på ulike livsområder som utdanning, arbeidsliv, hverdagsliv (hus, familie, privatøkonomi og helse), fritidsaktiviteter og kulturelle aktiviteter. Sammenligner vi Finland og Norge er forskjellene i borgernes opplevde nytte nesten enda mer slående enn forskjellen mellom de to landenes ressursmessige satsing på bibliotekene:

- 31 prosent av finnenes rapporterer at biblioteket har vært nyttig for dem som arbeidstakere. I Norge er det tilsvarende tallet 11.

- 48 prosent av finnene har hatt nytte av biblioteket i forbindelse med utdanning mot 18 prosent i Norge.
- 36 prosent av finnene har hatt nytte av biblioteket i forbindelse med hverdagslivsproblemer knyttet til hus, familie, privatøkonomi og helse mot snaut 10 prosent av nordmennene.
- 40 prosent av finnene har hatt nytte av biblioteket når det gjelder kulturelle aktiviteter mot snaut 20 prosent av de norske respondentene.

Det ser altså ut til at finnenes satsing på bibliotek betaler seg i form av nyttevirkninger på et bredt spekter av livs- og samfunnsområder. Andelen i Finland som opplever nytte er ikke på noe livsområde mindre enn dobbelt så stor, ofte tre ganger så stor eller mer. Ville vi finne tilsvarende forskjeller med hensyn til opplevd nytte avhengig av bevilgninger og ressursinnsats på andre livsområder? Er det for eksempel sannsynlig at opplevd nytte av utdanningsvesenet og helsevesenet vil variere så mye avhengig av bevilgning som vi her

ser for bibliotekets vedkommende? Jeg har ikke data og empiri her, men allikevel: Jeg tviler på det.

Finsk skolevesen studeres ivrig, på grunn av de gode resultatene Finland oppnår i internasjonale rangeringer. Finland ligger likeledes svært høyt på europeiske rangeringer av innovasjon. Men kanskje er det finsk bibliotekpolitikk og de effektene den har på læring og innovasjon som bør studeres. Der er forskjellen i ressursbruk og satsing større enn på noe annet politikkområde og det er ikke urimelig å anta at det er en sammenheng mellom Finlands biblioteksatsing, befolkningens flittige bruk av biblioteket og landets innovasjonskraft og sterke resultater i internasjonale målinger av utdanningskvalitet.

Skal dette betydelige potensialet realiseres er det – for å si det med Engerutvalget – nødvendig med en betydelig økning av ressursene både fra stat og kommune og en organisering som forplikter partene. ■

Innrapportering
og utrapportering
må være to sider
ved samme sak.

Vaksine og bøker

På slutten av 1800-tallet var Andrew Carnegie en av verdens rikeste menn. I 1901 solgte han Carnegie Steel Company til J.P. Morgan, en annen stålmagnat. Deretter ble han filantrop, med forkjærlighet for bibliotek, fredsarbeid, utdanning og forskning. I dag er Bill Gates verdens nest rikeste mann. Han brukte den første delen av sitt liv til å bygge Microsoft. Nå bruker han den andre delen til å dele ut pengene. Det som er interessant ved Gates er at han anvender sitt store forretningstalent begge steder. Å skape utvikling krever like mye kløkt og vilje som å bygge et av verdens største selskaper.

Bibliotek står fortsatt høyt på listen. De største beløpene går til store områder som utdanning, helse, jordbruk og familieplanlegging. Men bibliotekene har sitt eget delprogram, ledet av bibliotekaren Deborah Jacobs.

Hvert år skriver Bill Gates et åpent brev. Årets brev handler om målinger. Vi trenger å måle resultatene av vår virksomhet, sier Gates, for å forbedre menneskenes liv. Filantropi er ikke milde gjerninger. Bill og Melinda Gates Foundation stiller like strenge krav til måling og resultatvurdering i bibliotek som i helse-

sektoren. Filantropi er en forlengelse av entreprenørskapet som gjorde Windows til verdensvare og Gates til mange-milliardær. Bill og Melinda Gates Foundation er verdens største åpne stiftelse. Det finnes organisasjoner som opererer i det skjulte, spesielt i Asia. Men når milliardene ruller, vil jeg helst ha åpenhet.

Av og til misunner jeg de som jobber i det private næringsliv. Markedet kan være kaldt og krevende, men det gir i hvert fall klare svar. Hvis virksomheten går bra, tjener du penger. Hvis etterspørselen svikter, hjelper det ikke å klage

»
Av faglig konsulent Tord Høivik

på kundene. Markedet er suverent. Det er du som må tilpasse deg. I offentlig sektor er det omvendt. Byråkratiet hegner om sin egen havresekk. Statens voktere bestemmer selv hva som regnes som suksess. Dersom resultatene svikter, er det lettere å vri på målene enn å forandre rutinene. Vi som av og til vil sette i gang prosjekter Norge har behov for, må søke, takke og bukke. De som kontrollerer, blir aldri kontrollert. De som lager måleapparatet, blir aldri målt. Noe har nok skjedd siden 22. juli. Men den innkapslede kulturen består. Det er lettere å legge feilene i glemmeboka enn å lære av dem. Trø oss ikke for nære, sier byråkratene.

Gates har penger nok til å kreve åpenhet. "Governments of the countries to which we provide grants must demonstrate that they are willing and able to commit resources to support libraries now and in the future", står det på nettstedet. Han viser til UNICEF som et godt eksempel på verdien av målinger. I 1980 var det mindre enn en femtedel av verdens barn som fikk grunnleggende vaksiner. UNICEFs daværende leder, Jim Grant, satte seg som mål å øke tallet til åtti prosent i løpet av det neste tiåret. Grant organiserte et effektivt system for å dokumentere innsatsen og brukte tallene som brekkstang. Han kunne vise hvilke land som fikk gode resultater og hvilke som hang etter. Det la et kunnskapsbasert press på regjeringene. I 1990 hadde antall vaksinerte barn gått opp fra 17 til 75 prosent. Millioner av liv var reddet.

Gates stiller samme krav til bibliotekene. Når Gates Foundation gir støtte til et utviklingsprogram, krever de at bibliotekene må ha klare mål for hva de ønsker å oppnå. De må utvikle handlingsplaner som viser hvilke tiltak de vil gjennomføre. De må velge passende metoder for å måle det som skjer. De må gjennomføre målinger

underveis – og de må benytte målingene til å korrigere kursen. Mange tiltak svikter, sier Gates, fordi man måler irrelevante størrelser eller fordi målingene er unøyaktige. Det ligger i kortene: når bukken styrer butikken, trengs en god revisor. Det kreves høy moral av den som skal selge strikk som metervare.

La meg ta et eksempel. I Colombia har nasjonalbiblioteket, Biblioteca Nacional de Colombia, et hovedansvar for utvikling av folkebibliotekene. Her har Gates Foundation nettopp satset atten millioner kroner på et forprosjekt om bruk av data i folkebibliotek. Dersom dette fører til et hovedprosjekt, snakker vi om budsjetter på femti millioner eller mer. Det første nasjonalbiblioteket gjør, er å foreta en systematisk kartlegging av de tjueseks bibliotekene som er valgt ut til forprosjektet. Prosjektet satser først og fremst på de regionale bibliotekene som ligger langt fra hovedstaden Bogotá. Det er her behovene og den mulige gevinsten er størst.

Hvert eneste bibliotek gjennomgår en tilstandsundersøkelse (diagnostico). Selve bygningen blir gjennomgått: størrelse, gulvplan med innredning, strømforsyning, tilgangen på PCer og annet datautstyr, internettforbindelse og sikring i forhold til brann- og tyveri. Diagnosen omfatter også informasjon om bibliotekarenes datakompetanse. Alt dette publiseres på nettet. Alle bibliotekene får dessuten en kort publikumsrettet nettside, der det er lett å få et bilde av bibliotekets historie, virksomhet og ledelse.

Prosjektet i Colombia viser en måte å arbeide på. Norge ligger selvsagt langt foran Colombia når det gjelder bibliotekutvikling. Men vi stiller ikke like sterkt når det gjelder å kartlegge og sammenlikne bibliotek. Storbyundersøkelsen observerte mange hundre besøkende i de fem av de største bi-

bliotekene i Norge. Men ressursene gikk med til å gjennomføre datainnsamlingen. Konsulentene som ledet arbeidet, produserte en lang rapport med mange tabeller. Men tallene ble ikke bearbeidet med tanke på praktisk bruk. Jeg vet ikke hva som har skjedd innenfor hvert enkelt bibliotek. Men jeg kan ikke se at det norske fagmiljøet har klart å fordøye informasjonen.

I sine bibliotekprosjekter legger Gates Foundation stor vekt på styrke bibliotekenes bidrag til datatjenester for publikum. Samtidig krever Gates at bruken dokumenteres, slik at bibliotekene får argumenter å slå i bordet med. I Norge håndteres tallene langt mer tradisjonelt. ABM-utvikling viste, og Nasjonalbiblioteket vet, hvor mange datamaskiner hvert enkelt folkebibliotek har. Men disse tallene er død kapital. De blir ikke publisert eller markedsført. Og selv om vi teller maskiner, aner vi ikke i hvilken grad de faktisk blir brukt. Slike opplysninger har aldri blitt samlet inn. I stedet må bibliotekene rapportere om detaljer som utlånet av lydbøker, musikkinnspillinger og film, for barn og for voksne, med egne tall for førsteangslån og fornyelser. Heller ikke disse tallene har blitt publisert. I følge NB er det visstnok et spørsmål om ressurser.

Interessen for norsk bibliotekstatistikk er økende. Men vi har en lang vei å gå før vi kan "benytte målingene til å korrigere kursen", slik Gates anbefaler. Det er ikke målingene, men overgangen fra tall til kunnskapsbasert handling som svikter. Staten opptrer som byråkrat. Det er systemet som er viktig. Gates opptrer som entreprenør. Det er bruken av tallene som er viktig. Vaksinasjon dreier seg om friske barn. Bibliotek dreier seg om nytte og glede. Kravene til innrapportering er økt. Nå er det mange som venter på bedre utrapportering. ■

Hadsel folkebibliotek: Fikk nye lokaler i

For snart halvannet år siden flyttet Hadsel folkebibliotek ut av de gamle lokalene på rådhuset. Nå er de en del av Hurtigrutens hus, et kulturhus med høgskole, universitet og hurtigrutemuseum, med verdens største museumsgjenstand.

TEKST OG FOTO MARIANNE LOVISE STRAND, FRILANSJOURNALIST

I november 2011 flyttet 36.000 boktitler til nye lokaler, i det som må være Vesterålens mest spesielle bygg. Hurtigrutens Hus på Stokmarknes rommer både kulturhus, hurtigrutemuseum, høgskole og universitet. En spennende bro binder de to byggene sammen, og fra det ene bygget kan man gå tørrskodd inn i det gamle hurtigruteskipet "Finmarken". Skipet, som står på land, skal være verdens største museumsgjenstand.

I lokalene som biblioteket nå er, har det vært souvenirbutikk. Stokmarknes er hurtigrutens fødested, og den legger til kai bare et par hundre meter unna.

Solid utlånsøkning

– Jeg begynte i jobben som biblioteksjef her på Stokmarknes i august 2011, og i oktober begynte vi flyttingen til disse lokalene, sier Jørn Singdahlsen, som opprinnelig kommer fra Sandefjord.

Det nye lokalet er på drøyt 300 kvadratmeter og ser riktig så moderne og oversiktlig ut. Her arbeider også Rita Albregtsen i 75 prosent stilling.

De gamle lokalene i rådhuset var "gått utgått på dato". Nylokalet er ikke firkantet, noe som gir biblioteket et spennende preg. Det er høyt under taket og mange vinduer, som går fra gulv til tak og slipper inn mye lys. Det er også romslig i inngangspartiet.

Hurtigrutens hus

– Vi ønsket å ha god plass der folk kommer inn, og det har vi fått til, sier Singdahlsen.

– Når det gjelder belysning har vi beholdt spotlightskinnene, som var i lokalet fra før av, men de fungerer

ikke optimalt, sier han. Belysning er viktig, og noe vi vil legge vekt på når vi flytter over veien til der biblioteket skal være i permanent. Men det skjer ikke før om ett år eller to.

Utlånet siste halvåret har økt med

hele 30-40 prosent, og det er de ansatte veldig godt fornøyd med.

– I løpet av en dag har vi 60-70 mennesker innom, det er vi også godt fornøyd med, sier Singdahlsen.

Det er bra med tanke at på Hadsel kommune har bare cirka 8.000 innbyggere, og i tillegg har en egen filial på Hadsel innland. Dessuten er kommunen jevnlig besøkt av Bokbussen i Vesterålen.

Biblioteksjefene i de fem vesterålskommunene Andøy, Bø, Øksnes, Sortland og Hadsel, samt Lødingen, har et godt samarbeid.

Smarte løsninger

Det var litt av en jobb å flytte 700 hyllemeter med bøker. For å få plass til like mange titler som før på færre kvadratmeter, så de seg nødt til å benytte sju hyller i hver reol istedenfor fem.

– Dette gjør at det kanskje er litt vanskelig for kundene å få sett på de nederste titlene, men vi må ha det slik så lenge vi er her, sier Singdahlsen. De lokalene som biblioteket skal være i permanent, vil gi oss over dobbelt så mye plass som dette.

Hyllene, som ble med på lasset fra det gamle lokalet, er fra 70-tallet. Men her fant har de ansatte funnet på noe riktig smart.

– Vi malte en bred hobbyplanke, som vi satte i hver ende av hyllene, sier han. Vi hadde ideen til å bruke hobbyplanke, men det var vaktmesteren vår som mente den burde være så bred som dette.

Nå framstår hyllene nesten som et nytt møbel. På hver av endeveggene er de tøft merket med store pålimte bokstaver, og det er lett å finne ønsket kategori.

Hadsel folkebibliotek har flyttet inn i Hurtigrutens hus på Stokmarknes, et tøft og veldig spesielt bygg, som blant annet har verdens største museumsgjenstand integrert.

- Vi har hatt en solid økning i utlån etter at vi flyttet hit, med hele 30-40 prosent siste halvår, sier Jørn Singdahlsen, som begynte i jobben som ny biblioteksjef i august 2011.

Barneavdelingen innerst i lokalet er riktig sjarmerende, med et rødt "naust", der både bøker og søte kosedyr pryder hyllene. Et lite bord med små stoler, samt noen stoler til de voksne, gjør at det er koselig å sette seg ned der. Barnehagene er jevnlig innom på besøk.

- Vi får daglig skryt for nybiblioteket vårt, og føler at lånerne liker seg veldig godt her, sier han. Vi som jobber her trives også godt, selv om vi nok har litt i minste laget med plass. Når vi flytter inn der hurtigrutemuseet er nå, skal de inn her, samt også fylle to etasjer over våre lokaler. Barne- og ungdomsskolene i Hadsel har egne bibliotek, og rett over veien har ligger også et flott universitetsbibliotek.

Høgskolen i Bodø har i mange år hatt en avdeling i Hadsel, og for halvannet år siden overtok kommunen Hurtigrutens hus, som tidligere var

drevet av private. Etter at kommunen kjøpte bygget, flyttet skolen inn i lokalene Hurtigrutens hus. I fjor ble det også universitet i Hadsel.

- Men foreløpig har vi ikke merket så mye til studentene her hos oss, de bruker nok universitetsbiblioteket mest, sier han. Vi har litt lite ungdom innom her, og håper at biblioteket vårt vil få mer besøk av ungdommen i framtida, så vi prøver å tilrettelegge for at det skal bli en god møteplass.

Singdahlsen har mer enn 20 år bak seg i lederstillinger i Forsvaret før han omskolerte seg i 2002. Han har arbeidet ett år på Sandefjord bibliotek, etter at han hadde tatt Bibliotek og informasjonsvitenskap ved Høgskolen i Oslo.

Trives godt

Han har flyttet mye i forbindelse med jobben der. Grunnen til flyttingen nordover var at kona kommer fra na-

Gran Bibliotek

www.knute-pedst.no

Torco AS er Norskproduserte hyllesystemer og skjermvegger. Vi satser bevisst på utvikling og design av nye produkter i samarbeid med industridesignere, arkitekter og ikke minst våre kunder.

Siden produksjonen skjer på Gol i Hallingdal, har vi rask levering og vi er fleksible med hensyn til spesialønsker fra våre kunder enten det gjelder farger, materialer eller form.

Med enkle grep, fikk de gamle hyllene fra 70-tallet et nytt og moderne preg. – Vi synes vi det har blitt bra her, sier biblioteksjef Jørn Singdahlsen på Hadsel folkebibliotek.

bokkommunen Lødingen, og ønsket å komme nærmere familien sin i nord.

– Jeg har trivdes i jobben fra første stund, og Hadsels kultursjef Kari Ann Olsen Lind er en hyggelig sjef å forholde seg til, sier han.

Biblioteket har mange nye titler, og det er de stolte av. Singdahlsen oppdaget at biblioteket hadde store portoutgifter på bøker som kom fra Nasjonalbiblioteket i Mo i Rana, og fant ut at det i mange tilfeller er billigere å bestille inn nye titler enn å få tilsendt fra Mo i Rana.

– Dette har jeg inntrykk av at brukerne er godt fornøyd med, sier han. Et av målene for framtida er å være mer aktiv med å markedsføre biblioteket, blant annet har Hadsel folkebibliotek nylig opprettet en Facebookside, der de forteller om bøker og hva som ellers foregår av aktiviteter på biblioteket.

– Vi må bli flinkere til å fortelle om at vi finnes og hva vi gjør, sier han og smiler. ■

Tidligere var det souvenirbutikk i lokalene, og biblioteket valgte å benytte det innvendige "naustet". Det har blitt koselig i barneavdelingen.

Får pris for markedsføring av bibliotek

» NBF Østfold delte i februar ut Bibliotekprisen 2012 til Anne Berit Brandvold i Østfold kulturutvikling for hennes evne til å synliggjøre og markedsføre bibliotekene i Østfold, og samle dem på en felles plattform.

Brandvold er også opptatt av de bibliotekansattes kompetanse og utvikling og er en initiativrik pådriver til å iverksette aktuelle kurs, seminarer og møter i samarbeid og på tvers av fylkesgrenser. Hun er dessuten lydhør og interessert i innspill fra de bibliotekansatte, noe som har resultert i en rekke aktuelle lokale og regionale kurs, heter det på portalen Kulturnett Østfold.

Mindre krim i Danmark

» I Danmark har nettbokhandelen Saxo.com hatt en nedgang i salget av kriminalromaner på 35 prosent de siste fire årene, og den store bokhandelen Arnold Busch merker den samme tendensen. Årsaken er ifølge Arnold Busch at forlagene har vært altfor ukritiske i utgivelsene sine, og at markedet nå derfor holder på å bli mettet.

Hans Henrik Schwab, som er leder for forlaget Lindhardt og Ringhofs skjønnlitterære avdeling, sier til gratisavisen Metro at han er enig.

– Vi har nok ubevisst senket nivået litt, fordi vi alle sammen gjerne ville finne den neste Stieg Larsson, sier han til avisen.

Sverige får egen bibliotekmyndighet

» Sverige skal få en ny myndighetsinstans som skal ha overoppsyn med bibliotekvesenet i landet. Det foreslår det svenske kulturdepartementet i en betenkning som nå er lagt fram, skriver Dagens Nyheter.

Betenkningen er lagt fram i forbindelse med den nye bibliotekloven, som ventes satt ut i livet neste år. Der blir det også foreslått at bibliotekene skal få et særlig ansvar for å stimulere barns og unges språkutvikling, og få et utvidet oppdrag når det gjelder personer med funksjonshemninger, samt nasjonale minoriteter og personer som ikke har svensk som morsmål.

Storm og stein i Bodø

» Kunstprosjektene til kulturkvartalet Stormen i Bodø blir langt mer enn en stor stein som skal hentes fra fjæra, og som skal smykke det nye senteret. Prosjektet omfatter også 280 oljemalerier i kulturhuset og en 18 meter høy skulptur utenfor biblioteket, skriver Avisa Nordland.

Etter gjennomført forprosjekt er det inngått avtale, med en ramme på 3,2 millioner kroner, med professor og kunstner Anne Katrine Dolven om å levere kunst til Stormen. Det er KORO, statens fagorgan for kunst i offentlige rom, som har ansvar for gjennomføringen.

Ønsker nytt biblioteklokale på Lillestrøm

» Skedsmo-politikerne avventer nå fylkeskommunens behandling av flere saker som knytter seg til kulturkvartalet på Lillestrøm. Blant annet er det aktuelt med et nytt lokale for Akershus fylkesbibliotek. Deres leiekontrakt på Kjeller går ut i 2015, skriver rb.no.

Akershus Kunstsenter ønsker også nye lokaler, og i Kirkegata er det aktuelt med et nytt multimediehus. Poenget er i første rekke å få flere kulturarbeidsplasser, og det er mulig at også kommunens kulturavdeling kan flytte inn i et slikt hus.

Bekymring for filialene

» Marit Eikemo, leder for Litteratursymposiet og Litteraturhuset i Odda, sier i en artikkel om bibliotekfilialer i nrk.no at hun er bekymret over at spesielt unge og eldre slutter å bruke biblioteket. Hun tror at unge ikke blir vant til å bruke biblioteket hvis avstandene blir for store. Når filialene blir nedlagt, betyr dette i praksis at mennesker som er avhengige av transport, slutter å bruke dem.

Aslak Sira Myhre, som er daglig leder for Litteraturhuset i Oslo, sier også at utviklingen mot stadig færre filialer ikke er bra. Han mener at folkebibliotekene er den desidert mest vellykkede kulturinstitusjonen i Norge og savner en politisk satsing på nasjonalt nivå for å utvikle den videre.

Førde kommune med boklevering på døra

» Førde kommune har oppretta eit tilbod for personar som av ulike årsaker har problem med å kome seg på biblioteket. No tilbyr biblioteket i kommunen saman med Førde Røde Kors å levere bøker til deg på døra heime, og dette heilt gratis, skriv lokalavisa Firda.

Dersom det ikkje er ei spesiell bok du er ute etter, vil biblioteket hjelpe deg til å finne fram bøker av ein spesiell sjanger du er interessert i. Røde Kors vil kunne levere og hente dei aktuelle bøkene på døra di ein gong i månaden. I tillegg til bøker vil ordninga omfatte mellom anna lydbøker, tidsskrift og filmar på DVD, går det fram av heimesida til kommunen.

Mikrobibliotek i Grue

» Grunnflaten er ikke mer enn fire-fem kvadratmeter. Likevel lover biblioteksjef Trude Pellerud i Grue kommune at det skal bli plass til flere hundre bøker og filmer i stedets nye mikrobibliotek, som blir plassert i en tidligere kiosk ved den gamle jernbanestasjonen og blir selvbetjent.

Biblioteket blir selvbetjent, og kundene må skrive under på en tillitskontrakt, før de får en nøkkel de kan låse seg inn med. Biblioteket kommer til å holde døgnåpent i sommerperioden fra mai til september, melder NRK Hedmark.

Lite penger i Bergen

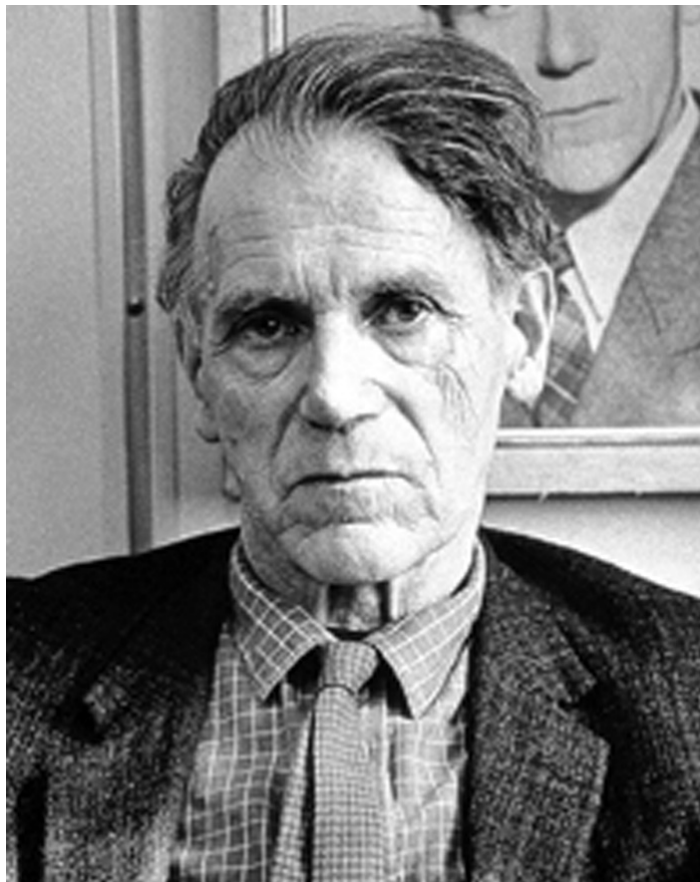
» Bibliotekene i Bergen opplever besøksrekord, men det er altfor lite penger til drift. Ikke minst rammer dette bibliotekbrukerne i bydelen Landås, der åpningstidene blir kraftig redusert og fra 1.mars bare er åpent en ettermiddag i uka, melder NRK Hordaland.

Avdelingsleder Astrid Sæle synes dette er trist og mener at biblioteket blir mindre tilgjengelig. Biblioteksjef Leikny Haga i Bergen sier at redusert åpningstid ved Landås bare er en av konsekvensene.

– Vi har meldt oss ut av den digitale spørretjenesten, bibliotektssvar.no. Vi har innskrenkning av fjernlån, på innkjøp av nye bøker og på betjening. Og våre ansatte er ikke glad for å gi publikum et dårligere tilbud, sier hun ifølge nrk.no.

EPLER OG POESI

Olav H. Hauge

KVELD I NOVEMBER

Han sperrar loftet. Natti kjem med frost.
Eg fer med augo yver hagen, veit
det heng att eple i ein topp. Eg leit
på mildver enno; veden skal i kost,

og kålen takast upp og kulast, tre
skal plantast; og det burde vorte tid
til nybrot også. No ser eg hausten lid
og marki frys og snøen kastar ned

midtlides, og eg veit eg rekk ikkje mitt.
Den epleslumpen fær eg berga, kor
som er, so er i det minsto ei sut kvitt.

I vest er månesigden ute, stor
og haustkvass, gjerug med å berga sitt,
ei saknads solbunde åt ei myrk jord.

(Dikt i samling 1994, side 170)

Gartner i norsk poesi, Olav H. Hauge (1908-1994), epledyrkeren fra Hardanger har naturlig nok mange dikt med epler i. Men de bærer mindre preg av at dikteren har gartnerutdannelse, enn at han har lest lyrikk og lyrikkteori fra alle tider og hele verden. Bare valget sonetten som sjanger, viser at dette diktet favner langt utover Hardanger. Det viser også et bevist forhold til tradisjonen og til skrivegjerningen.

Sonetten ble oppfunnet på Sicilia i ca. 1235 av Giacomo de Lentino, som tilhørte hoffet til Fredrik II. Det er altså en subsjanger med lange aner, og det har ikke gått av moten i løpet av disse snart 800 årene. Men den har vært både hyllet og utskjelt. For de fleste opp gjennom historien har sonetten vært lyrikk i konsentrert form og poetens svennestykke. Så det er ikke en tradisjon man skriver seg inn i uten å ha et bevist forhold til sitt valg av subsjanger.

Stedet styrer hendelsene, hevdet de gamle romere, og det er klart at de også styrer poetens skriving. Det finnes spor av epledyrkeren fra Hardanger her, som bekymrer seg for om han får høstet ferdig før kulden kommer for alvor. Men om det henger alene igjen i tretoppen, så er det likevel ikke alene som litterært eple.

I et dikt av den greske kvinnelige dikteren Sappho, som levde for rundt 2500 år siden, heter det:

Som et eple som
modner på den
øverste grenen

oversett av sankere
eller sett, men
ikke nådd
(min oversettelse)

At et eple svinger seg på en toppgrein fra Hauges Hardanger til det antikke Hellas åpner diktet i tid og rom. Eplet knytter an til andre dikt og til litteraturhistorien, som for eksempel "Heaven - is what I cannot reach!", av Emily Dickinson. Et himmelsk eple, kanskje. Men i det minste et eple som fører oss nærmere vår kulturs kanskje mest kjente eple, det som Eva plukket til Adam. Men Adam ble ikke "ein sut kvitt" - tvert i mot, kan vi vel si. Epler og hager fører leseren raskt inn i Edens hage, og kanskje ut igjen. Eplet man aldri når, smaker søtest - det vet vi. Mytisk, religiøs, lyrisk, paradisiske eller gartnerereple? Hengende blir det og lite glede gir det.

Så lenge sonetten varer, blir ikke ikke eplet plukket. Sorgene blir ikke borte, hele diktet dirrer av noe uforløst. Det er ingen aktive handlinger, bare uro og kanskje til og med angst. Diktet befinner seg i en overgang uten forløsning. Det er for sent, eller for tidlig. For sent fordi frosten kom brått på, for tidlig fordi det fortsatt kan komme mildvær. Det er kveld, overgangen mellom dag og natt. November er overgangen mellom høst og vinter.

Den som fører ordet i denne sonetten ser og tenker, men handler ikke. Det er så mye å gjøre, men det kan ikke gjøres nå. Vi får heller ikke vite hvordan det går, om det kommer et mildvær som kan redde eplet. Men det hjelper vel ikke, det er nok mer å bekymre seg for i et menneskeliv. Det er ikke en vanlig arbeidsmann og en gartners beskrivelse av eplehøsten vi finner i dette diktet. Uroen kan vi alle kjenne igjen, det er så altfor ofte noe vi ikke får gjort i tide.

OLAV H. HAUGE, (1908-1994)

Glør i oska. Noregs boklag 1946.

Under bergfallet. Noregs boklag 1951.

Seint rodnar skog i djuvet. Noregs boklag 1956.

På ørnetuva. Noregs boklag 1961 (1962).

Dikt i utval - Dogg og dagar ved Ragnvald Skrede. Noregs boklag 1964.

Dropar i austavind. Noregs boklag 1966.

Spør vinden. Noregs boklag 1971 (1973).

Dikt i samling. Bokklubben Dagens bok Norges boklag 1972 (1980, 1981, 1985, 1993 (auka utgåve), 1994, 1996, 2000).

Syn oss åkeren din. Utval ved Jan Erik Vold. Bokklubbens lyrikkvenner 1975. (Henta frå Dikt i samling).

Bertolt Brecht: Til ettertida. Umsetjing.III. av Arne Bendik Sjur. 1978.

Hand grip hand i sjevne. Umsetjingar. 1978.

Dikt i samling. Det Norske Samlaget 1980 (1981, 1985).

Janglestrå. Det Norske Samlaget 1980 (Del av Dikt i samling 1980).

Regnbogane. Det Norske Samlaget 1981 (1983). Illustrert av Wenche Øyen.

Mange års røynsle med pil og boge. Lydbok med to kassetar og ei "minibok". Det Norske Samlaget 1988 (1992,2000).

ABC. Illustrert av Bodil Cappelen. Det norske Samlaget 1986 (1987, 1995, 2008).

Det er den draumen. Utval ved Bodil Cappelen. Det Norske Samlaget 1998.

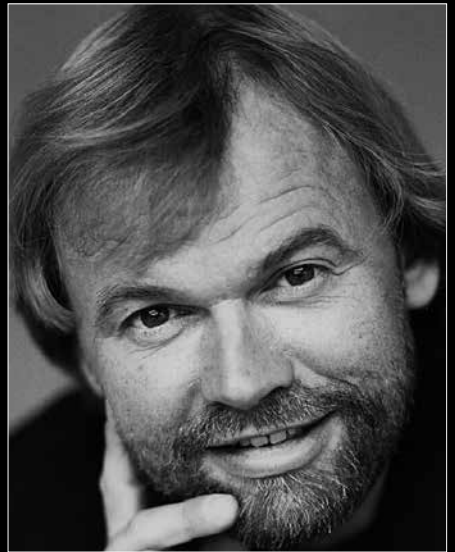
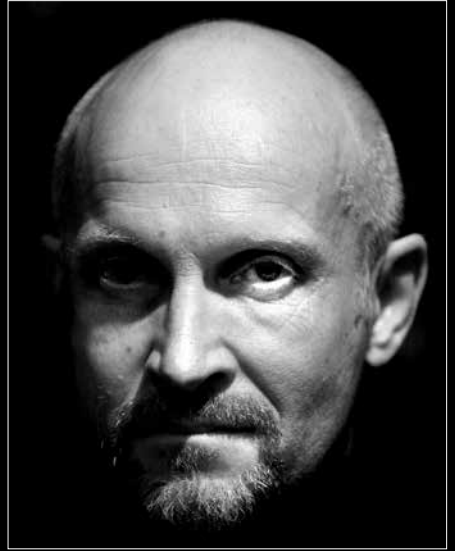
Dagbok 1924 - 1994. Bd 1 - 5. 2000.

Lagnaden gjer mange til heltar.

Aforismar i utval. 2002.

Av Stefan
Andreas Sture,
lærer og
lyrikkentusiast

Norsk litteratur på fremmarsj i Frankrike

Franskmenn har fått øynene opp for norsk litteratur, og i februar i år presenterte franske forlag et stort antall nyutgivelser på det svenske kultursenteret i Paris.

AV INGJERD TERESE SKAUG ROBIN, FRILANSJOURNALIST

På det franske forlaget JC Lattès må Lars Saabye Christensen kjempe om oppmerksomheten med Zlatan Ibrahimovic. En hard duell siden sistnevnte briljerer på den parisiske fotballklubben PSG, og har bidratt til at selv åndssnobbene i Latinerkvartalet interesserer seg for den runde lærkula, som ellers er forbeholdt slitne drabantbyer. Men når presseattachéen fra JC Lattès har gjort seg ferdig med presentasjonen av fotballhelten Zlatan, går hun over til Lars Saabye Christensen:

– *Halvbroren* var et mesterverk, og vi er veldig stolte over å ha Christensen i vår stall, sier presseattachéen, før hun går over til å beskrive Beatles og promotere *Bisettelsen* som kom ut på fransk i begynnelsen i februar i år, og fikk solide kritikker.

Fremmøtte fra fransk bokbransje og presse, som hadde funnet veien til

det ærverdige svenske kulturhuset i rue Payenne noterer ivrig. I år var det Island og Estrid Brekkan som organiserte presentasjonen av nordisk litteratur på det svenske kultursenteret, en presentasjonen som går på rundgang blant de nordiske landene.

Stigende salgskurver

Ifølge tall fra Norla, som promoterer norsk litteratur i utlandet, ble det utgitt eller solgt hele 84 norske titler i Frankrike i 2010, en sterk økning fra 2004 da bare 17 norske titler utkom. Denne stigende salgskurven har fortsatt etter at norske forfattere ble invitert som æresgjester sammen med sine nordiske kollegaer på bokmessen i Paris i 2011 som en del av Nordisk Ministerråds Globaliseringsprogram.

Men det var, ifølge Oliver Møystad i Norla, Jostein Gaarder som åpnet for norsk litteratur i Frankrike. I et land

der filosofi er obligatorisk allerede i grunnskolen, slo *Sofies Verden* godt an da den ble utgitt på fransk på nittitallet. Deretter kom krimbølgen med svenske Jan Guillou i spissen, og pløyde grunnen for de norske krimheltene Harry Hole og Varg Veum. Det norske språket blir ansett som et godt egnet krimspråk, fordi norske forfattere uttrykker seg kort og konsist uten for mange språklige utbroderinger. Denne direkte stilen byr imidlertid på utfordringer for oversetterne, som må ta hensyn til franske lesere som er vant til en indirekte stil med lengre setningskonstruksjoner, ifølge oversetteren Philippe Bouquet.

Den norske forfatteren som imidlertid har gjort seg mest bemerket i Frankrike er Herbjørg Wassmo, som er blitt slått til fransk ridder. Hele hennes forfatterskap er blitt utgitt på forlaget Gaïa, noe som er uvanlig for en

utenlandsk forfatter, ifølge Møystad i Norla. Ingvar Ambjørnsen utgis også på Gaïa og det var den franske oversettelsen av hans bok "Elsk meg i morgen", som ble presentert på det svenske kultursenteret. I avisen *Le Figaro* berømmes han for sin originalitet og humor. Men den norske salgskometen i Frankrike er imidlertid Anne B. Ragde, som ble viet hele førstesiden på litteraturbilaget i *Le Monde*, da *Berlinerpoplene* kom ut i 2009.

Wassmos forlørne replikk

Men hva kommer det av at franske lesere er så begeistret for norske forfattere?

– Det er fordi vi skriver veldig gode

romaner, skal Herbjørg Wassmo ha sagt under bokmessen i Paris for noen år tilbake ifølge kommunikasjonsrådgiveren ved Gaïa, Marion Lassalle, som nettopp berømmer nordiske forfattere for sine gode fortellerevner.

Anna Svenbo, leder for nordisk seksjon ved det franske nasjonalbiblioteket François Mitterrand, tror også at franske lesere setter pris på norske forfatters kraftfulle naturbeskrivelser som for dem fremstår som eksotiske. Hun trekker frem naturbeskrivelser fra Hamar-regionen hos Faldbakken og nordnorske naturskildringer hos Herbjørg Wassmo. Marion Lassalle synes det er viktig å få frem at en del norske forfattere

skriver i førsteperson, og at leseren derfor kommer tettere innpå handlingen. Denne skrivemåten gjør historien mer kraftfull, mener Alexandra Lefebvre ved The Parisian Agency. Til sammenligning skrives det meste av fransk litteratur i tredjeperson, noe som gir en mer analytisk tilnærming til teksten med mye forklaringer.

Den nordiske stilen gjør leseren friere mener Lassalle, og legger til at franske lesere setter pris på norske forfatters evne til å skrive om vanskelig tema uten at det blir deprimerende. Her trekker hun fram Erlend Loe og Ingvar Ambjørnsen som eksempel. Frédérique Harry, som foreleser i nordisk ved Sorbonne, trekker frem nor-

Forlaget Gaïa som gir ut Herbjørg Wassmo, er her representert ved fra venstre Béatrice Hentgen, Susanne Juul og Marion Lassalle.

Norske Hege Roel-Rousson ved forlaget Actes Sud.

ske forfatteres evne til å drøfte eksistensielle spørsmål, og legger til at drøftingen av menneskets forhold til fellesskapet og storsamfunnet også er et særtrekk ved den norske litteraturen som franskmenn verdsetter.

Knausgaard og det franske publikum

Men den norske forfatteren som har gjort seg mest gjeldende i den franske litteraturdebatten det siste året er imidlertid Karl Ove Knausgaard.

– Coup de coeur (forelskelse ved første blick), svarer Nathalie Proth på spørsmål om hvorfor forlaget Denoël valgte å kjøpe inn *Min kamp*, som på fransk har fått navnet *En fars død*. I Frankrike er det en lang tradisjon for litteratur der skillet mellom realitet og fiksjon er visket ut, såkalt autofiksjon, der fokus er på forfattere selv. Men kulturkritikeren Françoise Dargent i avisen *Le*

Figaro mener at Knausgaard har en ny og original vri og peker på det ironiske ved at det er en forfatter Norge, der autofiksjon er fremmed, som viser veien videre i denne litterære sjangeren.

I det trendy kulturmagasinet *Les Inrockuptiles* omtales *Min Kamp* som en glitrende bekjennelse, mens det litterære magasinet *Livres Hebdo* går inn på sammenligningen med den store franske

forfatteren Proust, som skrev *På sporet av den tapte tid*, som ble oversatt til norsk på nittitallet. I intervjuet uttaler Knausgaard at det for ham var et før og etter Proust, og at den franske forfatteren ga rom for digresjoner.

Til tross for stor interesse for *Min kamp* i Frankrike, deltar ikke Knausgaard den franske bokmessen i Paris i slutten av mars. Det gjør heller ikke Jo Nesbø eller Gunnar Staalesen, til tross for at begge kommer ut med bøker i Frankrike i år. Men ifølge Yann Hoscoët ved den norske ambassaden i Paris, vil de nordiske kultursentrene i Paris arrangere en krimfestival til høsten, for det er i denne sjangeren de nordiske forfatterne har selger best i Frankrike. ■

Bibliotekenes IT-senter

Vi gleder oss til å møte deg i Svolvær 23. - 25. april med lek og moro, hygge og kos - og premier!

Bli en vinner i Svolvær!

Skann inn koden og registrer deg i dag! Du kan også registrere deg på www.bibits.no eller vår Facebook-side og bli med i trekningen av flotte premier onsdag 24. april kl 15.00. Besøk vår stand og se hva du kan vinne! Husk at du må være tilstede på trekningstidspunktet for å vinne.

MIKROMARC
– Bibliotekenes beste venn

Eit kulturløft for folkebiblioteket?

«Kan eller vil staten redde folkebiblioteket?»

»
Av Georg Arnestad, seniorrådgjevar og kulturforskar ved Høgskulen i Sogn og Fjordane.

Engerutvalets innstilling om den norske kulturpolitikken vart lagt fram måndag 4. mars. I vekene før blei eg kontakta av folk som visste at eg hadde lese eit utkast til kapitlet om "Kommunal og fylkeskommunal kulturpolitikk". Har vi noko nytt og godt i vente, lurte dei på. "Ja", svarte eg, utan blygsel, "for første gang sidan kulturmeldinga i 1981, kjem det eit statleg kulturdokument som har noko vesentleg å seie også om lokal og regional kulturpolitikk". Så pass kunne eg seie, utan å gå på akkord med tieplikta mi.

Men kvifor bry seg: viser kanskje ikkje Kostra-statistikken at kulturbudsjetta i kommunane har auka vel så mykje som i staten? Tja, seier eg. Alle som les Bok og Bibliotek, Georg Arnestad og Knut Olav Åmås veit godt at dette i alle fall ikkje gjeld folkebiblioteka. Folkebiblioteket er taparen i det kommunale kulturbudsjettet siste tiåret, har vi skrive gong etter gong. Kulturløftet har ikkje løfta norske folkebibliotek. Dei har i staden rykt ned ein divisjon.

Sjølvsagt har Anne Enger og utvalet hennar gripe fatt i dette. Alle som kjenner Anne, har visst at slik måtte det bli. Utvalet har levert eit faktabasert, solid og beundringsverdig kapittel om lokal og regional kulturpolitikk. Utvalet tek til orde for å gjenreise *den kulturelle grunnmuren* i det kommunale og lokale kulturlivet. Av analysen i kapitlet går det nemleg fram at denne grunnmuren siste åra har vorte utsett for ei alvorleg forvring. Det gjeld folkebiblioteket, det gjeld

den lokale kulturfrivilligheten, dei kommunale fritidsklubbane, museum, kulturskular, kino, korps og kor.

Utvalet skriv: ”I perioden 2005-2010 har kommunenes driftsutgifter til de fleste av disse kulturformålene hatt en realnedgang målt i kroner per innbygger. Nedgangen er størst for folkebibliotekene.” Utvalet har også, naturlegvis, snakka med ei rekkje kulturlivsaktørar, over heile landet. Dei fleste gir uttrykk for det same: det har skjedd ei klar nedprioritering av *den kulturelle grunnmuren*.

Biblioteket er den klare budsjettapar gjennom heile perioden 2001-2010, viser rapporten. Per innbyggjar har det vore ein realnedgang i bibliotekutgiftene i både rike og fattige kommunar landet rundt. Kommunar med ein høg prosentdel innvandrarak, prioriterer biblioteket sterkare enn andre kommunar. Lov om folkebibliotek synest ikkje å ha noko målbar innverknad på biblioteksektoren i kommunane. Kommunane kan sjølve bestemme opningstider, talet på filialar, innkjøp og behaldning heilt uavhengig av kva lova. Kommuneøkonomien avgjer dette, ikkje lova.

Det har altså ikkje skjedd noko ”Kulturløft” i kommunane. Tvert imot. Derimot har det, seier utvalet, skjedd eit ”idrettsløft”. Det var vore sterk vekst i kommunale netto driftsutgifter til idrett gjennom perioden. Det har skjedd over heile sektoren, i rike og i mindre rike kommunar. Samtidig har det òg vore ein ”formidabel” (utvalets ord) auke i kommunanes brutto investeringar til idrettsanlegg og til kulturbygg. Innanfor kulturlivet er det ”begivenhetskulturen”, særleg festivalar o.l., som har vakse, dels med statleg medverknad.

Engerutvalet vil no ha eit lokalt kulturløft finansiert av staten. Men kan eller vil staten redde folkebiblioteket? Utvalet seier at biblioteka er underfinansierte og nedprioriterte. Situasjonen vert omtalt som ”bekymringsvekken-

de”. Folkebiblioteka kan ikkje lenger ivareta oppgåva si som ”kulturell og kompetansegivende møteplass og kunnskaps- og kulturformidler for hele befolkningen,” skriv utvalet.

Det er elles mange flotte formuleringar om folkebibliotekets framtidige oppgåver. Noko av skulda for svikten vert plassert der det høyrer heime: i staten. Men utvalet vik unna formaningar til den som ber hovudansvaret for elendigheita: kommunane. Det er ingen moralsk indignasjon å spore hos utvalet. Det er synd. Det er heller ingen utfall mot den mektige og godt organiserte idretten som karar til seg meir og meir av det kommunale kulturbudsjettet. Prosentdelen er over 30. I meste laget, tykkjer mange.

Forslaget om eit lokalt kulturløft vil verte godt teke imot over heile landet. Behovet er stort, og mange eldsjeler står klare til å vere med. Men det er til lita hjelp for nedprioriterte folkebibliotek. For her duger berre éin ting: statleg øyremerking av midlar direkte til det kommunale biblioteket.

Men slikt noko vil ikkje finansministeren høyre om i det heile. Ikkje ein gong kulturministeren torer å foreslå dette. Og Kommunenes Sentralforbund er heilt imot slike statlege pålegg. Og då står vi der, på berr bakke. Andre verkemiddel finst nemleg ikkje.

Engerutvalet skal ha både ros og heider for at dei har gripe tak i og gjort mangeårige nedprioriterte folkebibliotek til ei hovudsak i ei innstilling som skulle evaluere det statlege kulturløftet. Utvalet har gjort det med kloke og gode ord. Her ligg det eit heilt arsenal av våpen som sektoren kan og må bruke dei neste månadene. Dei neste åra.

No gjeld det å halde tempoet og trøket oppe. Gløym øyremerking. I staden må skytset rettast mot kommunane. Kommunesektoren er rett og slett nøydd til å gjere kraftige omprioriteringar på kulturfeltet. Skal folkebiblioteka reddast, må dei få betydeleg meir midlar. Då må idretten spesielt, men også kulturbygga og begivenhetskulturen få betydeleg mindre. Så enkelt og så vanskeleg er det.

Lykke til.!

Historiske aviser på nett

Tilgang til norske aviser fra 1760-tallet og frem til i dag

Alle norske bibliotek kan abonnere på Nasjonalbibliotekets digitale avistjeneste. Den er kostnadsfri og gir tilgang til flere millioner avissider. Les mer på www.nb.no/historiskeaviser

Vil du tilby avistjenesten i ditt bibliotek? Ta kontakt med avistjeneste@nb.no

Plakaten «Historiske aviser på nett» gir informasjon til brukerne og kan bestilles på informasjon@nb.no

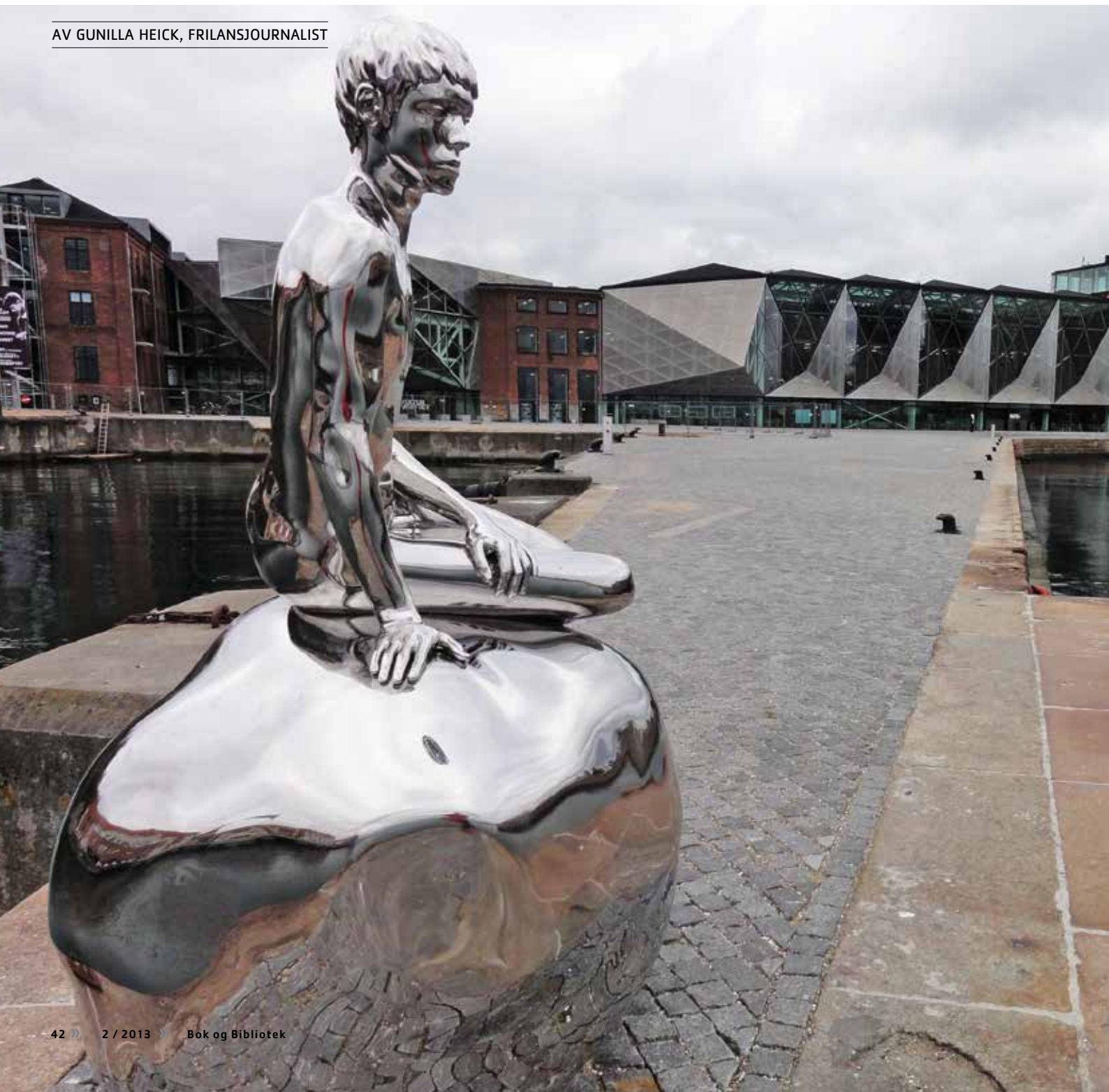

Nasjonalbiblioteket
Henrik Ibsens gate 110, Solli plass, 0255 Oslo www.nb.no

Fra skipsverft til kulturverft

Helsingør havn opplever nettopp nå en gjennomgripende forandring. Sluttresultatet blir et enestående sentrum for kultur, kunnskap og kreativitet.

AV GUNILLA HEICK, FRILANSJOURNALIST

Fram till 1983 strømmet arbeiderne inn gjennom porten til Helsingør Skibsværft, som de hadde gjort i over hundre år. Men en dag var ordreboken tom, og skipsbyggervirksomheten opphørte. Samme år overtok kommunen verftsområdet. Noen av bygningene ble leid ut til Siemens, for de øvrige fant man andre løsninger.

Skulpturen «Han» – et motstykke til «Den lille havfrue» – med Kulturværftet i bakgrunnen.

I kommuneforvaltningen funderte man lenge og vel på hva området skulle brukes til. Det første forslaget om et kjøpesenter med kontorlokaler og boliger, ble forkastet.

– Ettersom vi har Kronborg Slott som nærmeste nabo, blandet staten seg inn, og det kom begrensninger på hva man fikk lov å bruke området til. Det ble et nei till de kommersielle planene, forteller biblioteksjef Margrete Haugen.

År 2000 kom Kronborg med på Unescos liste over verdenskulturarv. Dette innebar krav om at området skulle brukes till kultur- og naturformål.

Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg ville gjerne utvide sine lokaler og viste interesse for verftsbygningene. Men den planen strandet på økonomien.

Biblioteket inn

Samtidig led det gamle hovedbiblioteket inne i byen av plassproblemer. En dag foreslo en snartent politiker at biblioteket jo kunne flytte til verftet!

Et frø var sådd. Og nå vokser en storslått satsing i fire deler fram, under samlenavnet «Kulturområde Helsingør». Den første, Kulturværftet, er allerede klar. De tre øvrige omfatter landskapsprosjektet «Kulturhavn Kronborg», ett splitter nytt sjøfartsmuseum i den gamle tørrdokken, og en omfattende restaurering av Kronborg Slott og festning. Alt beregnes å stå ferdig i 2013.

Prosessen med Kulturværftet har kostet, om ikke blod, svette og tårer, så en hel del tumulter og mange opprørte diskusjoner, både blant politikere og vanlige mennesker, forteller Margrete Haugen. Det var også motstand mot at biblioteket skulle flytte.

– Verftet fylte utrolig mye i Helsingør, i riktig mange år. Det var byens største arbeidsplass, så det var en stor omstilling da det ble lagt ned. Nå beveger vi oss bort fra industriby til kulturbu.

I 2005 utlyste kommunen en internasjonal arkitektkonkurranse for prosjekt Kulturværftet. 87 forslag kom inn. Vinnere ble arkitektfirmaet AART A/S fra Århus, et relativt ungt firma.

Tre av de tidligere verftsbygningene ble i årene 2008-2010 forvandlet til et spektakulært kulturhus med et moderne bibliotek på 6.000 kvadratmeter i tre etasjer, en stor teater- og konsertsal, en mindre scene, kafé, møterom, skipsverftsmuseum, utstillingslokale, pluss kontorplasser for omkring 80 medarbeidere. Alt på til sammen 13.000 kvadratmeter.

Det hele blir bundet sammen av en seilinspirert fasadestruktur, oppbygd av en fasettert klimaskjerm og en takkonstruksjon av glass og stål. Solens stråler blir reflektert i de mange blanke, trekantete flatene. Inngangen til Kulturværftet ligger i en glassarkade mellom bygningene.

Tradisjon og fornyelse

Det handler om å forene gammelt og nytt. Hele prosjektet er blitt gjennomført med respekt for verftet og dets tradisjoner. I øverste etasje, der faglitteratur og materiale om Helsingørs lokalhistorie står, er en glassvegg dekorert med gamle kart over Kronborgområdet. I mellometasjen kan man på motsvarende vegg hygge seg med å lese økenavn på en rekke av verftets arbeidere. Og glassveggen i første etasje viser en del av de 429 skipene som ble bygget på verftet. Her finnes det også en modell av det største fartøyet, motorfergen M/F «Kong Frederik IX».

Innervegger og tak har fått bevare sin rå betongstruktur fra verftets tid. Et par matter har mønster av tannhjul og verktøy. Og i barnebiblioteket sitter den halvannen meter høye Bamse Hansen, tidligere verftsarbeider, og betrakter drømmende fartøyene som passerer utenfor vinduene.

– Under hele utviklingsprosessen la vi stor vekt på at kulturen og havnen skulle spille sammen. Havneom-

«Tidligere verftsarbeider» Bamse Hansen er barnebibliotekets maskot. Ved siden av står bibliotekksulent Majken Jørgensen med hans dagbok.

rådet har alltid vært kjernen i Helsingørs historie. Alle utlendinger kjenner till Hamlets slott Kronborg. Mange turister på vei dit passerer Kulturværftet og titter gjerne inn. Som bonus kan de møte vanlige, lokale innbyggere, sier Margrete Haugen.

Biblioteket gir liv

De aller fleste Helsingør-boere synes nå at både de selv og byen har vunnet stort på forvandlingen fra skipsverft till kulturverft.

– Verftet var et lukket samfunn. Biblioteket representerer åpning og liv, i et hus der alle er velkomne. Vi har jo ikke noen allemannsrett i Danmark, men dette her er vårt bidrag till å skape noe lignende, sier Margrete Haugen med et smil. Og Kulturværftet får virkelig mange besøkende, 35-40. 000 om måneden. En hel del kommer fra Sverige, som kan nås på bare tjue minutter med ferge.

– Å ligge ved vannet har en herlighetsverdi som ikke kan kjøpes for pen-

ger, konstaterer Margrete Haugen. Atskillige havnebyer rundt om i verden har innsett det samme, og forvandler i rask takt gamle fabrikkområder till kultur- og utdanningsinstitusjoner.

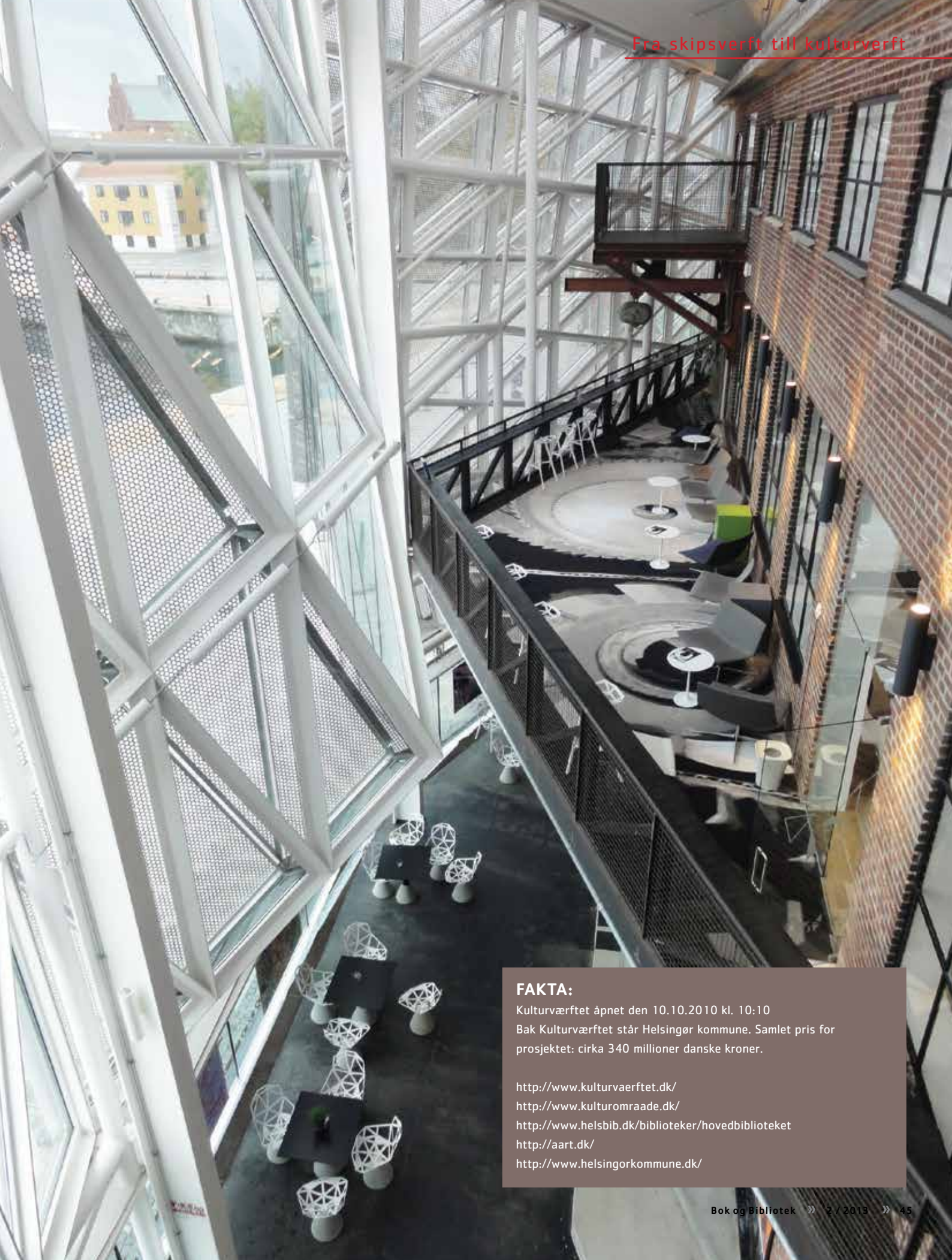
Framtiden kan innebære at det kommer læringsinstitusjoner også i forbindelse med Kulturværftet. Siemens flytter snart fra sin produksjonsavdeling på 21.000 kvadratmeter i 2013. Det står ennå åpent hva bygnin- gene skal brukes til. ■

Over alt på biblioteket blir man påminnet om at Helsingør er en havneby.

Biblioteksjef Margrete Haugen viser fram et gammelt kart over Helsingør, og peker på hvor Kulturværftet ligger i dag.

FAKTA:

Kulturværftet åbnet den 10.10.2010 kl. 10:10
Bak Kulturværftet står Helsingør kommune. Samlet pris for
projektet: cirka 340 millioner danske kroner.

<http://www.kulturvaerftet.dk/>
<http://www.kulturomraade.dk/>
<http://www.helsbib.dk/biblioteker/hovedbiblioteket>
<http://aart.dk/>
<http://www.helsingorkommune.dk/>

Biblioteket som

Foto: Odd Letnes

Det nye biblioteket i Peckham i London har gitt den tidligere ekstremt nedslitte bydelen ny identitet.

Peckham i det sørøstlige London er et av de mest etnisk mangfoldige områdene i hele England, med mer enn halvdelen av befolkningen av afrikansk-karibisk avstamning. I 2000 fikk bydelen nytt bibliotek, en spektakulær bygning som blant annet ble støttet av EU som et ledd i en revitalisering av området som lenge har vært preget av sosiale og økonomiske problemer.

Da det ble innviet ble det kritisert for å være et "show off"-ikon snarere som en del av en større strategi for opprustning av bydelen. Men bygningen har likevel høstet mye ros og fått flere høyt anerkjente arkitekturpriser. Selv bygningen har form som en omvendt L for Library, og den framspringende takkonstruksjonen, som er støttet av en rekke skjeve søyler, skal skape en overdekket møteplass som en del av Peckham Square.

Ironi

Selve biblioteket ligger i den øverste etasjen, som springer ut over torget, mens det ligger et informasjons- og mediesenter i første etasje. Bygningen kan ses på lang avstand med sin karakteristiske form, turkise farge og på grunn av en pop art-inspirert stor tunge som stikker ut fra taket. Dessuten står det skrevet LIBRARY med kjempebokstaver på toppen av bygningen, et begrep som i denne sammenhengen kanskje kan ses på som en retro-ironisk kommentar til den lekende arkitekturen.

Utfordrende

Et arkitektonisk ikon kan helt kort defineres som "arkitektur som medium og motor for byutvikling". I den betydningen kan Peckham Library ses på som et ikon som er berømt i sitt eget

lokalt ikon

Sånn kan også en liten «lesesal» se ut.

distrikt og som i høy grad fungerer som et landemerke for bydelen. Samtidig setter det Peckham på kartet som et attraktivt sted å besøke i London, enten man er bibliotekar, byplanlegger eller arkitekt.

I forhold til bibliotekets estetisk-symboliske kvaliteter kan det kanskje være vanskelig å tolke dets umiddelbare symbolikk. Men med sin opplevelsespregede og lekende form, er det et uttrykk for en kultur og en tid som kombinerer kunnskap, opplevelse, læring og lek. Denne tendensen er også gjennomført inne i biblioteket, hvor kjempestore strukturer som skal symbolisere frøkapsler gir rommet en eventyrlig og sanselig opplevelse. Alt i alt kan biblioteket ses på som et eksempel på det som kalles performativ arkitektur, en arkitektur som utfordrer brukerne mer sanselig enn intellektuelt. ■

Teksten bygger på deler av boka "Biblioteket i byudviklingen – opplevelse, kreativitet og innovation" av Casper Hvenegaard Rasmussen, Henrik Jochumsen og Dorte Skot-Hansen, alle ansatt ved Det Informationsvidenskabelige Akademi i København.

Biblioteket i Peckham er godt synlig i bydelen.

Filosofi, livssyn og lyrikk på Ulvik bibliotek

Biblioteket har ikkje mista sin funksjon i ei Facebooktid. Tvert imot kan det verta både ein nødvendig møteplass og gje eit viktig supplement til einsam elektronikk til alle tider.

AV STEINAR BERGO, LEKTOR

IUlvik har bibliotekar Bjørn Finne saman med Olav Bergo og Ivar Bu Larsen gjort biblioteket til ein møteplass for tankeutveksling om ulike tema.

Onsdag 9. januar vart fyrste møtet arrangert. Utgangspunkt for samtalen var Ivar Bu Larsen sin tekst om Anders Bering Breivik, og kva som kan føra menneske til å gjera slike vonde gjerningar. Femten personar med ulik bakgrunn møttest til samtale om framandgjering. Med bakgrunn i Holocaust og Anders Bering Breivik sin massakre prøvde ein å drøfta meka-

nismane bak slike handlingar. Med utgangspunkt i ulike filosofar ville gruppa gjennom dialog å auka si innsikt i vondskapen sin natur, og tenkja høgt ikring korleis "vanlege menneske" kan enda opp med å gjera slike forferdelege handlingar.

Det er meininga å ha slike samlingar om lag ein gong i månaden. Ein vil alltid ta utgangspunkt i ein tekst. Den aktuelle teksten vert gjord kjend seinast ei veke før møtet. Folk vil finna han på Ulvik folkebibliotek sine sider på Ulvik herad, eller få han i trykt

tekst på biblioteket eller Tenestetorget. Det er viktig å vera litt førebudd, slik at ein får mest mogeleg ut av samtalen og kan ta del etter eige ynskje.

Dette er ikkje eit forum for dei få. Sjølv om folk har ulike oppgåver i samfunnet, så møttest ein til dialog om allmennmenneskelege tankar og kjensler. I fylgje kommunelækjaren viser forskning at sosialt samvær er det beste middelet mot stress. Nok ein grunn til å møta fram. Uansett ståstad, så har alle den same diagnosen, og den heiter menneske! ■

Fra mageplask til *suksess*

Erfaringer fra "Den kulturelle nistepakken" i Bergen

Prosjektet "Bergen leser" ble satt i gang i 2010. I Byavisen i januar 2011 kan vi lese at bibliotekarene skal ut på mannsdominerte arbeidsplasser og bedrifter for å forsøke å stimulere interessen for lesing. De skal både ha lunsjsamtaler og trekke frem boktitler som kan ha maskulin appell. Foreningen !les har snakket med Mari Jore, prosjektleder for Bergen leser ved Bergen offentlige bibliotek (BOB). Hvordan gikk det, Mari?

– Kort oppsummert kan man si det slik: Vi har hatt et svært lite vellykket og et svært vellykket arrangement, sier hun med et smil.

Det var etter å ha fått midler fra Nasjonalbiblioteket at BOB inn gikk et samarbeid med AOF Hordaland, samt Norsk Forfattersentrum Vestlandet.

– AOF er arbeidernes opplysningsforbund. Vi knyttet oss altså til en organisasjon som har folkeopplysning som hovedgeskjeft, og som har et stort nettverk blant bedrifter og organisasjoner i arbeidslivet. Vi så derfor på dem

som en gunstig samarbeidspartner, påpeker Jore.

Støy på Haukeland

To testarrangement ble gjennomført høsten 2012 med ulike resultater.

– Første besøk var på Haukeland sykehus med forfatter Bjørn Sortland. Vi skulle være i kantinen. Den var stor, fullpakket med mennesker og lyden gjallet mellom veggene, sier Jore og fortsetter:

– Våre kontaktpersoner på Haukeland hadde plassert bord og mikrofoner i en krok halvveis bak en vegg, som igjen lå bak en nedlagt kantinedisk, langt borte fra folk. Tanken var nok at spesielt interesserte skulle komme bort dit, mens de andre i kantinen ikke behøvde å bli forstyrret.

Jore skjønnte at en slik plassering ville gjøre dem usynlige for tilhørerne. De fikk kjapt gjort noen endringer.

– Vi flyttet oss fram slik at flere kunne se og høre oss prate. Når vi først skulle trenge oss på, måtte vi gjøre det skikkelig, og

ikke be om unnskyldning for at vi var der, sier hun.

Eller som Bjørn Sortland sa:

– "Love me or leave me".

Jore mener de burde vært helt sikre på at rommet var egnet for arrangementet, og at de ansatte var godt nok informert på forhånd om hva som skulle skje.

– Det kunne for eksempel vært gjort via intranett. I ettertid ser vi også at kommunikasjonen med kontaktpersonene kunne vært bedre og at vi kunne vært tydeligere på hvordan vi ville ha det.

Til dekket bord

Til det andre arrangementet under lunsjen til AOF Hordaland var slike hensyn ivarettatt.

– Forberedelsene, annonseringen og forventningene var annerledes. For eksempel hadde kantinegruppen til AOF fått i oppgave å lage fylte horn og muffins til arrangementet, og det var satt frem kaffe, te og drikke som alle kunne forsyne seg av. Rommet var kursdeltakernes pauserom, men alle var

Av Bjarte Bakken
Prosjektleder
Foreningen !les
bjarte@foreningenles.no

godt informert om at det skulle være et litterært arrangement i lunsjen. Pausen ble nok også utvidet nettopp for å gi rom til arrangementet, sier Jore.

Til dette besøket var forfatter og lærer ved Skrivekunstakademiet, Rolf Enger, invitert. Tilhørerne var opp mot 30 stykker med ulik etnisk bakgrunn, alder og interesser. Likevel:

– De satt som tente lys, lyttet oppmerksomt og kom med flere spørsmål og personlige betraktninger etter at Rolf var ferdig å lese. Mot slutten av arrangementet kom det til og med en ung dame og ba om autografen hans, forteller Jore.

Flere av gruppene i AOF jobber med å skrive ned sine historier. Forsamlingen

hadde derfor interesse for og forventninger til arrangementet. Det ble også gjennomført en workshop for skrive-lystne AOF-ansatte.

Begge arrangementene har gitt BOB nyttige erfaringer.

– Om ikke alle er like vellykkede, så er det kanskje mageplaskene man lærer mest av, tror Jore.

Skal du å arrangere et litteraturarrangement i en bedrift? Her er Marit Jores tips:

Innsalg

I det første møte med bedriften er det viktig å selge inn at vi har noe eksklusivt å tilby; gratis kulturarrangement til bedriftens ansatte! Det er viktig å være fleksibel på tidspunkt og lydhør i forhold til når på dagen det passer best å holde arrangementet. Selv om arrangementet for oss kalles Litterære nistepakker, er det kanskje ikke i lunsjen, når nistepakkene spises, som er det beste tidspunktet for bedriftens ansatte.

Kommunikasjon

I kommunikasjon med arbeidsplassen gjelder det å være tydelig i forhold til hvilke rammer det litterære arrangementet man tilbyr trenger. Dette kan være utfordrende, fordi man ikke kjenner til forholdene på den enkelte ar-

beidsplass. Det kan være lurt å ta noen telefoner hvor man snakker nærmere om rammene og videre gjør dette tydelig i oppfølgingsmail. Slik sikrer man på en god måte at alle parter har snakket om det samme.

Forfatter

Når man velger forfatter, gjelder det å danne seg et bilde av hva slags formidler vedkommende er. Her kan det lønne seg å kontakte Forfattersentrum eller forfatterens forlag for å danne seg et bilde av hva slags formidlingssituasjoner vedkommende egner seg i.

Lokale

Når man sammen med bedriften skal komme frem til hvilket rom arrangementet skal holdes i, gjelder det å være

tydelig i forhold til at et litterært arrangement ofte trenger noe ro. Vi lærte i alle fall at store støyende kantiner ikke nødvendigvis er den beste formidlingssituasjonen. Dette kunne nok vært unngått dersom vi hadde vært tydeligere i vår kommunikasjon med bedriften.

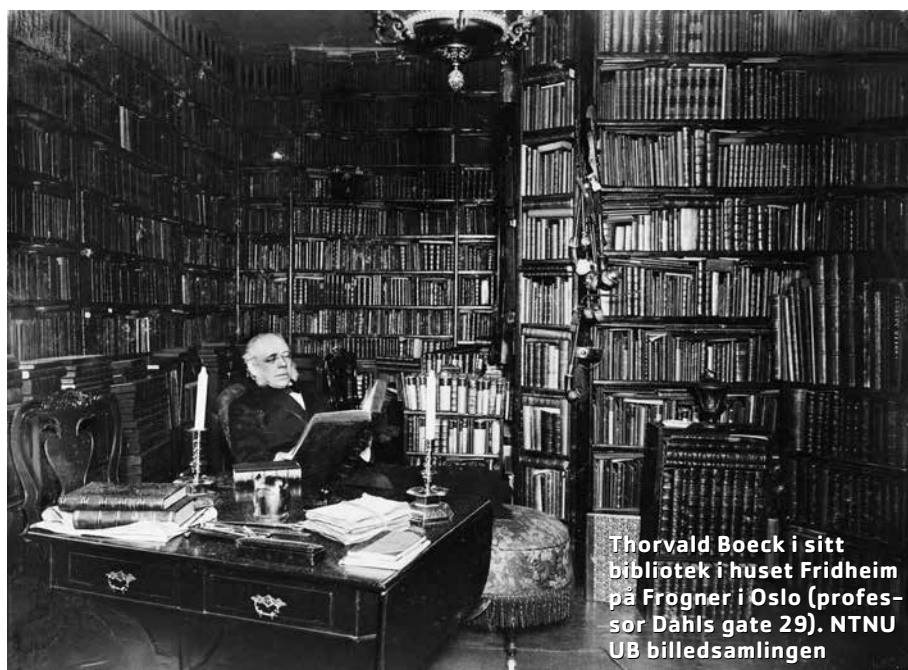
Servering

Dersom man får til et godt samarbeid med bedriften kan man foreslå å lage en ramme rundt arrangementet hvor det settes frem litt kaffe og te, og kanskje litt frukt eller enkel mat. Et litterært arrangement er jo en sosial happening, og det skaper ofte god stemning blant ansatte dersom de føler det blir gjort litt ekstra for at de skal ha en hyggelig pause i arbeidsdagen. ■

En gang Nordens største private bibliotek

I løpet av 2013 vil NTNU Universitetsbiblioteket digitalisere en unik brevsamling som tilhørte Thorvald Boecks bibliotek. Brevsamlingen vil bli fritt tilgjengelig i fulltekst på nett.

AV FØRSTEBIBLIOTEKAR ELLEN ALM, LEDER FOR SPESIALSAMLINGENE, NTNU UNIVERSITETSBIBLIOTEKET, GUNNERUSBIBLIOTEKET.

Thorvald Boeck (1835-1901) eide i sin samtid en av nordens betydeligste private boksamlinger. Boksamlingen utmerket seg ikke alene for sin mengde, som besto av hele 31 467 bind, 610 manuskripter, brev og annet materiale (totalt over 400 hyllemeter). Den utmerket seg også ved sin innholdsmessige kvalitet bestående av mange sjeldne bøker som angår dansk og norsk historie. Boksamlingen inneholdt også flere utenlandske kostbare verk som omhandler Norden. I tillegg fulgte det med en del "spesialsamlinger" bestående av portretter, prospekter, kart og håndskrifter. Særegen er også hans brevsamling, med brev til og fra kjente menn og kvinner.

Thorvald Boeck var født og oppvokst i en av Kristianias bedre familier. Han viste tidlig et stort talent for lærdom og studier. Av utdanning var han jurist, og av yrke ble han revisor og departementsmann. Men det er hans lidenskap for bøker som gjorde ham kjent i vide kretser. Allerede som barn viste han en usedvanlig interesse for bøker, som 9-åring mottok han sin første bok, som 25-åring var samlingen økt til over 2000 bind. Sine bøker tok han med seg i sin første jobb som fullmektig i Nord-Trøndelag. Han var tilbake i Kristiania etter to år, og i ny jobb i kirkedepartementet. Det er fra denne tiden han befattet seg med vitenskapelig sysler på fritiden, blant annet ved å skrive en avhandling som angikk trelost og fiskepriser. For den-

ne vant han gullmedalje. Siden forfattet han flere biografier, topografisk-statistiske arbeider, bokfortegnelser og håndbøker.

Oppbyggingen av et bibliotek

Da han giftet seg med prestedatteren og barndomsvenninnen Julie Pauline Louise Maschmann i 1866 og fikk sitt eget hjem, fikk han mulighet for å bygge et fysisk bibliotek for sin boksamling. Det er også fra denne tiden en systematisk innsamling av litteratur tok form. Han ville samle dansk og norsk litteratur fra unionstiden. Til tross for denne tanke, var hans interesser så spredt at det til stadighet også ble innlemmet sjelden og verdifull litteratur fra andre land. Gjennom sine bokstudier utviklet han en egen evne til å identifisere fragmenter og bøker med lakuner. Slik kunne han identifisere verdifulle og sjeldne bokverk i det andre så på som skrap. Mang en god handel fikk han gjort på denne måten. Boeck utviklet et stort kontaktnett med personer som tipset ham om hvor det kunne være mulig å få tak i bøker: han var tilstede på auksjoner, i danske og norske antikvarier, hos private i loft og kjellere, i dødsbo og hos skraphandlere og ellers der det muligens måtte befinne seg bøker. Ferieturer ble alltid kombinert med muligheten for en god "bok-jakt". Det som ikke passet inn i hans samling, ble likevel tatt vare på for å bytte bort mot mer relevant litteratur. Han hadde mange bytteforbindelser.

Boecks private hjem var et popu-

lært sosialt treffsted for Kristianias kulturelite, navn som Ibsen, Undset, Collett og Daa var blant hans nære venner. Det var i biblioteket de samlet seg, i “hulen”, hvor det alltid var så mye interessant å prate om. Det ble sagt om Boeck selv at: *Thorvald Boeck var en sympatisk personlighet, behagelig og interessant, en lun stillfaren herre, der i vennekredsen var omfattet med varme følelser.* (Daae, 1921: XXVI). Utenlandske professorer og andre vitenskapsmenn som gjestet Kristiania oppsøkte gjerne Boecks bibliotek, og alle ble de tatt godt i mot.

Boeck elsket sine bøker, men var samtidig raus å dele av sine dubletter når han så litteraturen måtte komme til nytte: Til det islandske landsbibliotek forærte han 754 bind norsk litteratur. Flere hundre norske bind ble donert til Visby skolebibliotek. Teologisk seminar i Norge fikk en god del eldre teologisk litteratur, til jusstudentene donerte han 200 rettsvitenskapelige bind, og det nyopprettede Kristiania folkebibliotek fikk også en del bøker.

Eksempler fra bok og manuskriptsamlingen

Boksamlingen var grovt sett inndelt i skjønnlitteratur, allmenn (andre lands) historie, norsk og danske historie med sidegrener som kirkehistorie, kulturhistorie, personalhistorie og topografi. Blant de viktige skjønnlitterære verk kan nevnes Holbergsamlingen (300 bind), som var den største som fantes i landet. Dernest en komplett Wergelandssamling (100 bind) som det fantes uhyre få eksemplarer av. I tillegg hele serier med tidsskrifter, som den gang var sjelden å finne samlet og fullstendige. Av historiske verk trekkes gjerne frem den meget sjeldne førsteutgaven av Saxo, trykt i Paris 1514 med Joannes Nicolais (Oslo-bispen Jens Nilssøns) autograf. Boksamlingen utmerket seg ved karakteristiske trekk som ga den forhøyet verdi, sånn som at det var eksemplarer trykt på bedre papir og at de var eksklusivt innbundet. Bøkene kan være gjort unike ved

de var forsynt med personlige dedikasjoner, eller tilført forfatterens egne kommentarer underveis i teksten. I dag finner du boksamlingen i bibliotekenes nettkatalog BIBSYS.

I *handskriftsamlingen* finner vi mange av de gjeveste manuskriptene i NTNU Universitetsbiblioteks samlinger. Spesielt vakre er eksemplarene av rikt illuminerte bønnebøkene fra middelalderen. Flere av 1700- og 1800-tallets litterære kjendiser er representert i samlingen i original form: Holberg, Nordal Brun, Welhaven, Wergeland, Bjørnson, Ibsen, Lie, Asbjørnsen og Vinje. Mest kjent for publikum er nok handskriften av Bjørnsons “Ja, vi elsker” (1863). Manuskriptene kan søkes BIBSYS. *Brevsamlingen* er en uensartet gruppe hvor man finner brev både fra konger og dronninger, kjente politikere, vitenskapsmenn og forfattere i inn og utland. Samlingen på over 6000 brev mangler en innbyrdes sammenheng, slik som boksamlingen. Det kan nærmest se ut som at hovedmålet med denne gruppen manuskript var å samle kjente signaturer (autografer). I NTNU Universitetsbiblioteket kaller vi den derfor for Thorvald Boecks brev- og autografsamling. I løpet av 2013 vil biblioteket starte arbeidet med å gjøre denne lite kjente, men utrolig spennende brevsamlingen digitalt tilgjengelig for et allment publikum.

Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab kjøper Thorvald Boecks bibliotek

På sine eldre dager fryktet Thorvald Boeck for hva som skulle skje med hans kjære bibliotek ved hans bortgang. Den største redselen var at hans livsverk skulle bli splittet og solgt enkeltvis. Han var vel vitende om at det fantes få i landet, om noen i det hele tatt, som kunne ha råd til å kjøpe biblioteket samlet. Beilelig var det derfor at Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab i Trondheim på samme tid satt inne med en stor pengegave fra Fru Caroline Jensen, som utelukkende

skulle disponeres for bokinnkjøp. Boeck mottok med glede og lettelse tilbudet fra Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab i Trondheim, som bydde 25.000 kroner for hele biblioteket. Begge parter var fullstendig innforstått med at denne summen på langt nær tilsvarte bibliotekets reelle verdi, men for Boeck var det viktigst å være sikker på at biblioteket ble holdt samlet. I kjøpsbetingelsen fremgår det også at ingen bøker skulle videreselges. Thorvald Boecks bibliotek ble kjøpt ved kontrakt i 1899, og kom til Trondheim ved Thorvald Boecks død i 1901. Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab forærte deretter sitt bibliotek til staten ved NTNU Universitetsbiblioteket i 1984. Siden har Thorvald Boecks bibliotek vært i NTNU Universitetsbibliotekets (Gunnerusbibliotekets) eie. ■

Bibliofil: en som elsker å lese, beundre og samle bøker, og ofte skaffer seg en stor og spesialisert samling. Bibliofile må ikke nødvendigvis eie bøkene de liker; de kan også beundre dem i biblioteket. En bibliofil er imidlertid som regel en ivrig boksamler, setter ofte formen over innholdet, og legger ofte vekt på gamle, sjeldne eller dyre bøker, førsteutgaver, bøker med spesiell eller uvanlig innbinding, signerte eksemplarer og så videre.

Kilder:

*Daae, Aagaat: Katalog over Thorvald Boecks bibliotek tilhørende Det kgl. norske videnskabers selskab i Trondhjem : (med biografi av Thv. Boeck). Utgitt av Det kgl. norske Videnskabers Selskab i Trondhjem, 1921

*Aase, Monica: Thorvald Boeck's brev- og autografsamling. Utgitt Trondheim : Universitetsbiblioteket, Avd. B, Spesialsamlingene, 1979. Digital katalog: <http://ask.bibsys.no/ask/action/show?pid=802120520&kid=biblio>

*Thorvald Boecks egen kortkatalog over boksamlingen, i Gunnerusbibliotekets samlinger

* <http://no.wikipedia.org/wiki/Bibliofil>

GRENSESPRENGENDE I

Bøker som døråpner mot Russland

Som et ledd i feiringen av 20 år samarbeid i Barentsregionen åpnet Sør-Varanger bibliotek og Murmansk fylkesbibliotek utstillingen «20 års vennskap» i Kirkenes 4. februar i år. Men biblioteksamarbeidet over grensen kom i gang lenge før den offisielle samarbeidsavtalen for Barentsregionen ble undertegnet.

AV GEIR JOHANSEN, FRILANSJOURNALIST.

Vi så at det begynte å komme stadig flere russiske fiskere til Kirkenes utover på 1990-tallet. På den tiden var det ikke tilrettelagt noen aktivitetstilbud for dem, så de vandret ofte bare gatelangs. Vi begynte å bestille bøker fra Deichmanske bibliotek i Oslo, og avisa Pravda (Sannheten) via Nikel – slik at de i hvert fall skulle få et tilbud om lesestoff mens de var i Kirkenes, forteller biblioteksjef Hildur Eikås ved Sør-Varanger bibliotek.

Hun har vært en pådriver for både biblioteksamarbeid og stadig mer utbredt kulturutveksling mellom Norge og Russland i nord. Hildur Eikås trådte sine barnesko i Bærum, og flyttet til Kirkenes sammen med familien som sjuåring i 1960. Hun dro til Oslo for å ta utdanning som bibliotekar og ble ansatt ved Sør-Varanger bibliotek i 1975.

– I Kirkenes har vi ikke hatt den «russefrykten» som har vært ganske så utbredt i landet forøvrig. Mens Sovjetunionen enda eksisterte ble det tatt flere initiativ både på norsk og russisk side av grensen for samkvem. Finnmarkinger var over og spilte fotball i Murmansk på 1960-tallet, og det var et visst idrettssamarbeid over grensen utover på 1970-tallet. Alt var selvsagt strengt kontrollert på den tiden – men viljen til folkelig samkvem var til stede, sier Hildur Eikås.

Første besøk fra Nikel

– Vi var selvsagt spente da vi ved Sør-Varanger bibliotek for første gang fikk besøk av ansatte ved biblioteket i Nikel i 1983. Vi hadde laget ei utstilling av russiske bøker som var oversatt til norsk – og av norsk litteratur oversatt til russisk. Etter besøket kom det en artikkel i avisa Sovetskaja Petskja; skrevet av biblioteksjefen i Nikel, V. Tsjadromtseva. Artikkelen bar den gode tittelen «Vi har blitt venner», og skildret på en positiv måte omvisningen på biblioteket og i byen.

Men så kom en sekvens i artikkelen som viste litt av realitetene på den tiden; nemlig at vi hadde å gjøre med et strengt kommunistisk regime. Vi kunne lese følgende: «Bibliotekansatte fra Kirkenes spurte hva av den norske litteraturen var utgitt i Sovjetunionen. Vi (russiske bibliotekarere) svarte at mest leste norske forfattere hos oss er: Henrik Ibsen, Alexander Kielland, Øyvind Bolstad, Nordahl Grieg. Biblioteksjefen i Kirkenes og tolken spurte hvem er Bolstad? Vi var forbauset over at de ikke kjente en forfatter som er kjent hos oss som en kommunist og boka hans med tittelen «Uten maske» som er oversatt til russisk.»

På russisk TV

I 1985 dro Hildur Eikås og andre fra Sør-Varanger bibliotek for å besøke biblioteket i Nikel.

– På den tiden var det snakk om rene «høflighetsbesøk». Alt var veldig formelt, og karakte-

ristisk nok bodde det også soldater på hotellet vårt i Nikel. Møtene foregikk med tolk, men tolken kunne ofte ikke engelsk. Og så kom det statlige fjernsynet for å filme oss, og vi lurte på hva i all verden som var så fryktelig interessant med en bibliotekdelegasjon fra Norge.

Her er Hildur Eikås inne på noe viktig som uttrykker en forskjell mellom Norge og Russland.

– Gjennom det lange samkvemmet vi etterhvert har hatt med russerne, så

har jeg fått et godt innblikk i hvor viktig kultur er for russerne. Helt fra barnehagen av lærer man klassisk musikk og dans, og tegneundervisningen er på et meget høyt nivå. Den store interessen for kunst og kultur gjenspeiles derfor også i mediene. Fra russisk ståsted var det derfor ikke det minste rart at man skildret besøket fra Nikel grundig i en avisartikkel – og at TV var tilstede for å formidle vårt besøk i Russland, påpeker Hildur Eikås.

Hun viser til at det også var stor forskjell på norske og russiske bibliotek på 1980-tallet.

– Vi fikk vite at russiske bibliotek hadde sine egne «metodeavdelinger», og det gikk ei tid før vi forsto hva dette egentlig var. Etterhvert skjønnte vi at de russiske bibliotekene også hadde en sterk oppdragende funksjon – ut fra det kommunistiske maktapparatet. Dette sto i stor kontrast til vår egen frie og kritiske bibliotekkultur – og det preget også møtene våre. Alt som

Den norsk-russiske grensen går midt i Pasvikelva. (Foto: Hildur Eikås).

skulle skje var lagt opp på forhånd, og det ble hele tiden holdt en formell tone, sier hun.

Pionérer

Men – det var noe nytt på gang: I 1990 fikk Hildur Eikås et reisestipend fra Kulturdepartementet for å kunne studere bibliotekene i Nikel og Murmansk nærmere. – Det ble etterhvert flere reiser til Russland, og i Pechenga snakket bibliotekdirektør Marina Trusova godt engelsk. Hun viste seg fort å

være en visjonær og svært åpen person, og vi to så de felles mulighetene som lå foran oss. Jeg og en norsk kollega dro i 1992 til Nikel for å kjøpe inn bøker til Sør-Varanger bibliotek. For 250 norske kroner fikk vi kjøpt inn rundt 200 russiske bøker som vi kunne ta med over grensen!

Marina Trusova hospiterte i årene 1992-93 ved Sør-Varanger bibliotek. Hun kom til Kirkenes en gang hver uke, og fikk satt seg inn i det norske biblioteksystemet. I 1994 ansatte Sør-Varanger bibliotek sin

første russiskspråklige medarbeider.

– Dette var lenge før det ble vanlig å ansette russere innen næringslivet eller i offentlige institusjoner på norsk side. Vi var nok pionérer i så henseende. Den felles interessen for bøker og for kulturutveksling over grensene banet på en måte vei for den utviklingen som skulle komme, mener Hildur Eikås.

Barentssamarbeidet

Den 11. januar 1993 ble Barentssamar-

Hildur Eikås fotografert tett opptil en russisk grensestolpe i 2011. De tidligere trestolpene er skiftet ut med stolper av plast. (Foto: Hildur Eikås).

Russiske bibliotekansatte på besøk over grensen. Nummer to fra høyre, i blå boblejakke, er tidligere bibliotekdirektør Marina Trusova. Hun er i dag nestleder av Pasvik Naturreservat. (Foto: Hildur Eikås).

beidet offisielt etablert gjennom Kirkene-skerklæringen. Daværende utenriksminister Thorvald Stoltenberg sto sentralt i arbeidet for å få etablert dette samarbeidet. Sovjetunionen var oppløst, og ei ny tid var i emning. Det ble stadig sterkere fokus på samarbeid over grensene i nord. Og det solide arbeidet som Sør-Varanger bibliotek hadde gjort ble lagt merke til: I 1996 var biblioteket en av tre kandidater til tittelen som «Årets bibliotek» i Norge, hovedsakelig ut fra arbeidet som var utført overfor Russland.

– Vi vant ikke, men det var gledelig at noen hadde lagt merke til hva vi hadde fått til, sier Hildur Eikås.

Fra 2003 til 2007 var Hildur Eikås prosjektleder for prosjektet NORU – «Norsk -russisk bibliotek- og infotjeneste i grenseland». Prosjektet var finansiert gjennom Interreg IIIA Nord Kolarctic,

ABM-utvikling, Barentsprogrammet og Sør-Varanger kommune. Hun arbeidet blant annet med å videreutvikle den russiskspråklige samlingen og dokumentasjon om Russland på andre språk med formål å tilby tjenester til bibliotek i Troms og Finnmark. Etterhvert som samkvemmet mellom Norge og Russland i nord har økt, har også andre bibliotek sett verdien av å styrke kontakten med nabo-folket i øst.

300.000 grensepasseringer

2013, ordningen med grenseboerbevis har blitt innført. Rundt 9000 personer i Sør-Varanger og 45.000 personer i Nord Vest- Russland kan ved hjelp av dette ta seg over grensen uten visum og oppholde seg i den andre staten i opptil 15 dager.

– I grell motsetning til tidligere tider, opplever jeg nå at folk jeg kjenner fra bi-

bliotek i Russland med ett bare står her i døra og sier – hei! Vi har nå rundt 300.000 grensepasseringer i året. Nordmenn drar over til Russland og kjøper billig bensin og mye annet, mens russerne kommer hit for å kjøpe bleier, kaffe, tyttebær, iskrem med mer. Innen næringslivet i Sør-Varanger er det blitt ansatt stadig flere russere. Biblioteket i Sør-Varanger har i dag over 7000 titler på russisk – og rundt 25 prosent av det samlede utlånet består av russiske bøker. Dette innbefatter imidlertid også bøker som går til andre bibliotek i Finnmark og Troms, sier hun.

Også myndighetene har for lengst sett verdien av biblioteksamarbeid over grensene. Finnmark og Troms fylkeskommune bevilger nå hvert år 100.000 kroner til å opprettholde den norsk- russiske bibliotektjenesten.

– Vi har også de siste år fått øremer-

Russiske bibliotekarer på besøk ved Sør-Varanger bibliotek i november 2012. Her deler de ut kaker til barna som besøker dukketeaterforestillingen «Klatremus og de andre barna i hakkebakkeskogen». (Foto: Hildur Eikås).

Fra biblioteket i Severomorsk, som Hildur Eikås har besøkt tre ganger. (Foto: Hildur Eikås).

kede midler fra staten (nordområdemidler) via Finnmark fylkeskommune til å videreutvikle det grenseregionale norsk-russiske biblioteksamarbeidet. På grunn av det arbeidet vi gjennom så mange år har utført her i Sør-Varanger og ut fra de resultater vi har oppnådd, så har Finnmark fylkeskommune søkt om at det nasjonale ansvaret for russisk litteratur i Norge skulle legges til Sør – Varanger bibliotek. Den søknaden ble imidlertid avslått – noe vi ble aldri så lite skuffet over, sier Hildur Eikås.

Biblioteksamarbeidet har også resultert i en rekke utstillinger, både på norsk og russisk side, for eksempel utstillinger av fotografier, kunst og kunsthåndverk. De siste årene har det vært arrangert vandreutstillinger, i samarbeid med kunstsolen i Nikel. På bibliotek rundt om i

Finnmark og Troms har folk kunnet få innblikk i det høye nivået man har innen kunstutdanning på den andre siden av grensen.

Bøkene som utgangspunkt

30 år etter at Sør-Varanger bibliotek for aller første gang fikk besøk fra biblioteksansatte i Nikel er Hildur Eikås fortsatt sterkt engasjert i samarbeidet over grensen. Det har for lengst blitt til en utstrakt kulturformidling som sprer økt kunnskap, bedre forståelse. Utstillingene har ofte hatt bestemte temaer, som for eksempel andre verdenskrig og kvinners situasjon i de to landene. Hildur Eikås forteller oversiktlig og nøkternt om alt det interessante som har skjedd opp gjennom årene, i en grensesprengende tid i nord. Kun i ei bisetning nevner hun at det hele også har handlet om

mye hardt arbeid – og om mange utfordringer langs den lange veien.

Etter 20 år med Barentssamarbeid må det kunne sies at biblioteksamarbeidet mellom Sør-Varanger bibliotek og bibliotek i Nord-Vest-Russland har bidratt til å vise vei – også for det øvrige samarbeidet som har kommet over grensen i nord. For mange russere som kom til Kirkenes i begynnelsen ble nettopp biblioteket et viktig møtested.

I et notat fra 1992 om biblioteksamarbeidet står følgende: «Ja, vi har nytte og glede av å bli kjent med hverandre. Det er viktig at nordmenn får innblikk i russisk kultur og vice versa. Samarbeidet med Russland må ikke bare bli økonomisk».

Tiden har vist at samarbeidet har handlet om også noe langt mer enn handel og økonomi – og bøkene var selve utgangspunktet. ■

Biblioteket i Westmount – et paradis for alle

”Har du en hage og et bibliotek, da mangler du intet” skal Cicero ha uttalt. Et besøk på Westmount Public Library i Quebec en madaag bekrefter dette. Her finnes folk i alle aldre og med ulike morsmål. Felles er at de bruker biblioteket på hver sin måte, og at alle snakker engelsk eller fransk.

TEKST OG FOTO: LIFE PRESS/ELDRI H. FAGERLUND

Er det virkelig mulig at et bibliotek kan oppfylle så mange behov som Cicero sier? – Ja, bekrefter Jennifer Dizgun som sitter med sin pc i den stille delen av biblioteket. Hun forteller at hun driver en business i ektefellens hjemland, Argentina, og at hun ofte flytter sitt hjemmekontor inn på biblioteket.

– Det er fint å kunne jobbe med mine egne saker her. Jeg treffer folk og dette er en fin avveksling fra det å sitte hjemme. Så kan jeg også låne bøker, lese aviser og bruke biblioteket som en oase. Dessuten tar min treårige datter ballett-timer i Victoria hall, så jeg opplever at biblioteket faktisk er en viktig del av mitt liv her i West-

mount, sier Jennifer som snakker spansk, engelsk og fransk. På spørsmål om hvem som er hennes yndlingsforfatter, svarer hun Dostojevski og Milan Kundera, at hun liker Leonard Cohen, som for øvrig vokste opp i Westmount – og er det mulig å unnlate Margaret Altwood?

Julie-Anne Cardella er direktør for Westmount Public Library, som åpnet dørene i 1899. Hun tar vennlig imot oss, og er stolt over å vise denne bibliotekperlen til norske lesere. Hun forteller at hun skal på IFLA møte i Finland til sommeren, og Skandinavia blir med ett nært. I forkant har jeg oversendt en del spørsmål som er vanlige å stille. Hun forteller at Ca-

nada, i likhet med USA, ikke har en lov som sikrer bibliotekstjeneste i hver kommune. Men de har en lov som sikrer fri tilgang til informasjon. I praksis vil det si at kommunene enten har egne bibliotek eller samarbeider med nabokommuner.

– I vår region, Quebec, er det flest katolikker, og dette har medført en treg utvikling av bibliotekstjenesten. Den katolske kirken har stått i veien for det frie ord, i den forstand at frie ytringer kan føre til tvil. Men i dag er det ikke slik, selv om vi fortsatt er katolikker, sammen med andre trossamfunn, ikke minst et sterkt jødisk miljø her i Westmount. I dag går bibliotekutviklingen i Quebec svært raskt frem, sier hun.

Ekteparet Ian og Mac MacConell som ofte benytter biblioteket.

Bibliotekdirektør Julie-Anne Cardella (bakerst på benken) sammen med Jennifer Dizgun, som bruker biblioteket som kontor.

Bibliotek og hage

Direktør Cardella viser oss videre inn i Green House, en glassoverbyggt hage med sildrende vann, fugler og skjønne planter. Her kan man sette seg ned å hvile og tenke på alt og ingenting. Denne innebygde hagen binder sammen biblioteket og Victoria hall, og hele bygningskomplekset omkranses av en park. Victoria hall, som ble bygget som en gave til engelske dronning Victoria, brukes i dag som konserthall og som dansestudio.

I hagen møter vi et eldre ektepar som sitter tett ved siden av hverandre og ser fornøyd ut.

Jeg spør om jeg kan stille dem et par spørsmål i forbindelse med min artikkel i Bok og Bibliotek. – Sure, of course, smiler ekteparet Ian og Mac MacConell. Konen Ian forteller at hun har vært lærer i alle år, og at de ikke bor i Westmount, men at de likevel bruker dette biblioteket. – Mot å betale en liten årsavgift, har vi fri tilgang til biblioteket. Vi går hit ofte, og i dag har vi kjøpt brukte bøker til 1 dollar per stykk, sier hun og viser frem en bok om Alzheimer. – Denne boken betyr svært mye for meg, sier hun. Mannen som sitter ved siden av henne smiler når konen snakker. – Vi har det godt her, sier hun, og setter seg enda tettere inntil sin mann.

Direktøren, som har trukket seg diskret til sides når jeg snakker med folk, trer til igjen. Vi går inn på hennes kontor og hun forteller at fransk og engelsk er hovedspråk i Quebec, men fransk som første språk.

– Flere bibliotek har oversettelser til andre språk, men dette er avhengig av hvilket budsjett det enkelte bibliotek har til rådighet. Når det gjelder utenlandsk skjønnlitteratur, kommer de engelske oversettelsene før de franske, noe som gir engelsk et fortrinn, orienterer direktøren.

Jeg forteller litt om morsmålundervisning i den norske skolen, og hun forteller at de ikke har slike ordninger i Canada. Her er det foreldrene selv som må ta seg av morsmålundervisning. Alle i Quebec må lære seg engelsk og fransk i skolen, alt annet er en privatsak. Likevel har altså en del bibliotek tilbud om bøker på ulike morsmål, men dette er mer som en hjelp i en overgangssituasjon når man er ny i landet. Canadas første barnebibliotek ble grunnlagt i Victoria hall, en sal med en stor peis.

– Jeg kan bare forestille meg hvordan det var å sitte foran peisen og lese bøker eller høre på historier, sier direktøren. Hun forteller også at biblioteket satser sterkt på barn og ungdom og at biblioteket årlig lyser ut

skrivekonkurranse for ungdom i ulike alderstrinn. Biblioteket er søndagsåpent, og har egne leseklubber på fransk og engelsk. Som medlem kan du også laste ned gratis opptil 3 bøker av gangen.

Etter å ha gitt generell orientering om bibliotekordningen i Canada, stan- ser Jane Cardell et lite øyeblikk og trekker pusten med et smil som forteller at nå kommer noe som virkelig er spennende:

Levende bøker

– Have you heard about human library? spør hun og ser rett på meg gjennom nedsenkede brilleglass. – Nei, det har jeg ikke, sier jeg mens hjernecellene mine arbeider på spreng for å finne en sammenheng. Så tenker jeg på at mennesker er levende tekster. Og da kommer det: – Du mener mennesker som bøker?

– Ja, sier hun, og forteller at denne ideen opprinnelig ble utviklet i Danmark, under Roskildefestivalen i år 2000. Bakgrunnen var en anti-vold bevegelse som ville oppmuntre til en fordomsfri dialog mellom mennesker.

Senere er ideen utviklet i andre deler i verden, og spesielt i Australia. Nå samarbeider biblioteket med McGill universitetet i Montreal. Studenter som

er interessert i å informere om et tema kan, etter bestemte kriterier, bookes av bibliotekbrukere inntil halvannen time av gangen. Inntil fire personer anses som maksimal gruppestørrelse. Julie-Ann Cardella sier at hun kvelden før vår ankomst hadde hatt besøk av en blind person som fortalte om verden ut i fra hans ståsted.

– Det kan også være en mor som har et barn som lurte på hvorfor ortodokse jøder går med kalott og har krøl-ler ved ørene. Da kan man "låne" en person innenfor denne religiøse gruppen som informerer om hva det for eksempel innebærer å være ortodoks

jøde. Det samme gjelder for andre religiøse retninger som for eksempel muslimer og kristne. Tema kan være knyttet til alle livsområder, politikk, religion, etnisitet, sykdom, kjærlighet og død. Vi mener dette kan bidra til kunnskap og forståelse og dermed bidra til å redusere fordommer, sier Julie-Ann Cardella.

Westmount

Westmount var opprinnelig en bydel i Montreal i Canada som ligger 4 kilometer utenfor sentrum. Her bor det ca 20 000 mennesker. Kommunen regnes for å være velstående, og boligene er

preget av viktoriansk byggestil og godt utbygde parkanlegg. Poeten Leonard Cohen vokste opp her sammen med sin familie.

Siden 2002 har Westmount vært egen kommune, og biblioteket er i utgangspunktet beregnet på kommunenes innbyggere som har fri tilgang til alle bibliotekjenestene. Beboere utenom Westmount har også tilgang, men må betale en avgift i året, ca 650 norske kroner. Biblioteket er ordinært åpen alle dager fra kl.10 - kl.21. Foruten faste stillinger har biblioteket også frivillige som yter leksehjelp til skolebarn. ■

Bokhandelens død styrker ikke biblioteket

» Den danske avisen Information har besøkt flere byer der den lokale bokhandelen har gitt opp, for å se om dette har resultert i flere besøk på biblioteket. Det har det, ifølge avisen, ikke gjort.

I Korsør var det tidligere to bokhandler, men byen har de to siste årene ikke hatt noen. Den lokale bibliotekaren, Preben Erck, kan imidlertid fortelle at biblioteket ikke har merket noen økt pågang av den grunn.

Kunder og brukere forteller til avisen at de nå heller bestiller bøkene sine på nettet, framfor å dra til nabobyene. Det finnes dessuten en bokdisk i varehuset Føtex, men her blir det mest solgt bestselgere.

Finsk bibliotek overfalt av høyreekstreme

» Biblioteket i Jyväskylä i Finland ble nylig overfalt av tre velkjente høyreekstremister mens to av forfatterne til boken «Extremhögern i Finland» presenterte verket sitt. Inntrengerne ble stanset, men i bråket ble en vaktmann skadet såpass alvorlig at han måtte bringes til sykehus, skriver den antirasistiske svenske avisen Expo.

Det var vel 100 mennesker til stede i biblioteket under overfallet. Saken har fått store oppslag i finsk og svensk presse.

Grønlandsk barnebok hovedbok i Nordisk Bibliotekuke

» Den grønlandske forfatteren Lana Hansens barne- og ungdomsbok «Sila» blir i år hovedbok i Nordisk Ministerråds bibliotekuke, og skal leses høyt på mer enn 2000 bibliotek rundt om i Norden inklusive Grønland, samt i de baltiske landene.

Uken starter 11. november med en opplesningsdag, og temaet i år er «Vinter i de nordiske landene». Også de voksne skal få høre om Grønland på den store opplesningsdagen. Her er valget nemlig falt på den danske forfatteren Peter Høegs «Frøken Smillas fornemmelser for snø», melder nettsiden til KNR, Grønlands Radio.

Personvernere mot kulturarv: personvern på avveier

Er pliktavlevering en trussel mot personvernet? Dette hevdes i to høringsuttalelser til Kulturdepartementets høring, "Endringer i lov om avleveringsplikt for allment tilgjengelege dokument": Advokatforeningens uttalelse, ved lovutvalget for IKT og personvern, som består av seks personer inkludert Kirill Miazine, som også har levert sin egen høringsuttalelse som privatperson.

De tar opp sammenkoblinger av åpent, fritt tilgjengelige data (data mining) og hvordan dette kan true personvernet til folk flest. Problemet er reelt nok, og en side ved det er at mange ikke er klar over problemet og det potensielle omfanget. Noen vil nok også si at mange ikke bryr seg om eller verdsetter sine personverninteresser høyt nok i forhold til den lettvinhet eller "convenience" som man oppnår ved å gi fra seg personopplysninger på nett, til ulike tjenesteleverandører osv. Da ligger kanskje tanken nær om at et folkeopplysningsprosjekt om personvern kunne være på sin plass, og kanskje bibliotekene kunne spille en rolle i et slikt arbeid, kanskje i samarbeid med Datatilsynet? Samtidig er det ikke noe mål at

alle må mene det samme om personvern eller at alle må ønske seg et strengt personvern på egne vegne. Frie, informerte nett- og medievalg i en mangfoldig kultur vil også omfatte ekshibisjonistiske valg. Men noe av det viktigste

er at personvernerne respekterer prinsippet om at en frivillig publisert ytring ikke lenger er ytrers private eiendom, men er blitt en del av offentligheten, eller vårt felles kultur- og kunnskapsmiljø. Ytreren har ingen rett til å kreve at en frivillig publisert ytring uten lovstridig innhold skal slettes av mottakere, publisister eller distributører – på samme måte som forfatteren av et leserbrev eller kronikk i en tradisjonell avis ikke har noen rett til å kreve at hennes tekst skal klippes ut av alle eksemplarer av avisen fordi hun "har ombestemt seg".

Kulturarv mer grunnleggende enn personvern

En offentlig ytring er altså ikke privat eiendom: Den slutter å være ytrers private eiendom idet den går ut i offentligheten, og fra da av tilhører den alle og er blitt en del av kulturen, dvs. vår alles felles referanseramme. Da har vi et prinsipp om at en offentlig ytring tilhører alle, og kan tas vare på eller gjengis av alle. Kall det kulturprinsippet.

Hverken kulturprinsippet eller pliktavlevering er det samme som en rett til å tvinge noen til å publisere innlegg de ikke vil ha. Derfor "kan", og

»
Av Thomas
Gramstad,
thomas@
gramstad.no

ikke ”skal” i definisjonen av kulturprinsippet.

Nasjonalbiblioteket og de andre hukommelsesinstitusjonene har på bakgrunn av dette prinsippet den samme rett til å lagre og gjengi offentlige ytringer som det alle andre har. I til-

legg har de et spesielt mandat til å gjøre dette, dvs. de har ikke bare rett, men også PLIKT til å gjøre dette. Derfor er det både lurt og nødvendig å forankre denne retten og plikten eksplisitt i lovverket, slik forslaget om ny pliktavleveringslov legger opp til. Der-

med og derfor er kulturarven mer grunnleggende enn personvernet. (Personvernet er likevel tilstede og kommer inn i reguleringen av og mekanismene for tilgang til det pliktavleverte materialet. På dette området er det rom for forbedringer av høringsutkas-

«I utgangspunktet må vi kunne anta at folk er voksne, ansvarlige individer.»

tet, og mange av høringsuttalelsene kommer med konkrete forbedringsforslag, se f.eks. uttalelsene til Redaktørforeningen, Nasjonalbiblioteket og NBF.)

At det er slik samfunnet fungerer burde forsåvidt innlæres i barneskolen, slik at alle er klar over det og kan forholde seg til det. I tillegg hører både dette og personvernet (inkludert praktisk kompetanse i forvaltningen av eget personvern) inn under "digital kompetanse" eller "digital dannelse", som også burde være et systematisk tema i skolen.

Personvern kan altså ikke være noen begrunnelse for at samfunnets hukommelsesinstitusjoner skal la være å gjøre sin uhyre viktige og grunnleggende jobb, slik de to høringsuttalelsene legger opp til. Institusjonenes viktigste samfunnsoppdrag er å bevare alle offentlige publikasjoner og ytringer – og i tillegg mange av de mindre offentlige. Derfor skal Nasjonalbiblioteket (NB) samle inn alle publikasjoner og offentlige ytringer, inkludert alle websider, blogger o.l. som folk velger å legge ut fritt tilgjengelig.

Kulturprinsippet vs. Publiseringsplikt

Merk at hverken kulturprinsippet eller pliktavlevering er det samme som en publiseringsplikt, selv ikke for Nasjonalbiblioteket. Derimot bør NB i utgangspunktet følge samme tilgangsnivå som materialet selv – med mindre spesielle grunner (f.eks. lovbrudd av typen injurier, eller ulovlig innhold, eller personvern hensyn etter Personopplysningsloven) foreligger og tilsier høyere gradering av tilgangsnivået. Det innebærer at fritt tilgjengelig materiale på nett uten slike spesielle grunner bør ligge åpent tilgjengelig hos NB; "søkeimmunisert" materiale med robots.txt bør ha tilsvarende tilgjengelighet hos NB, osv.

Vi må bort fra følgende utbredte likhetstegn: Eksklusiv enerett til å kontrollere eksemplarer/kopier = opp-

havsrett. Opphavsrett er veldig mye mer og veldig mye annet enn enerett til å bestemme over eksemplarer/kopier. Opphavsrett bør tolkes eller utvikles til å være først og fremst en enerett til å ta betalt for verket, istedenfor en enerett til å kontrollere eksemplarer, kopier eller spredning av verket. Altså fokus på betaling istedenfor kontroll. Dette er en utvikling som tvinger seg frem både pga. den teknologiske utviklingen (eksistensen av Internett og digitale formater som umuliggjør en slik kontroll) og fordi folk flest ikke lenger er villig til å akseptere at opphavere ikke tar ansvar for å holde publiserte verk tilgjengelige, eller somler med å publisere verk med samme grad av tilgjengelighet samtidig over hele verden. Kulturprinsippet og pliktavlevering kan bidra som en bestanddel i og hjelpemiddel for å utvikle opphavsretten bort fra den gammeldagse kontrollmentaliteten og mot et moderne fokus på kontinuerlig tilgjengelighet og nye betalingsmodeller.

Kulturprinsippet vs. Sletting

Tenk deg et samfunn uten kulturprinsippet – et samfunn der alle kunne kreve endret eller slettet sine frivillig publiserte offentlige ytringer etter at de var fremsatt. Et slikt samfunn ville være et mareritt å leve i, der ingen kunne referere til noe som helst fordi referansen kunne være slettet eller endret til noe helt annet dagen etter. Jeg tror heller ikke at et samfunn uten uavhengige, sikre, stabile kilder ville være et samfunn med godt personvern.

Orwells "1984"-samfunn hadde to vesentlige kjennetegn: Overvåkning og daglig hjernevask. Forutsetningen for hjernevasken var at makthaverne hadde "rett" og mulighet til å fjerne eller endre alle offentlige ytringer til det som passet dem i øyeblikket. Stabile, uavhengige og sikre kilder til kunnskap og kultur i et mest mulig fritt kulturelt økosystem er ikke bare grunnleggende nødvendig for indivi-

dets rettigheter og frihet, men utgjør også et vern mot manipulasjon og maktmisbruk. Stabil kunnskap og kulturelle referanser er faktisk en forutsetning for å kunne ha en individuell identitet i det hele tatt.

Personvernet kan altså misbrukes til å fremme en proprietær kultur der ytringer behandles som privat eiendom og der redaktører, lesere og brukere såvel som hukommelsesinstitusjoner mister kontrollen over sine utgivelser og eksemplarer, et samfunn som mister sin historie og felles kultur bak en ekskluderende og kaosfremmende eiendomsrett over ytringer i dokumenter, publikasjoner og nettmedier. Der er vi heldigvis ikke, og la oss ikke misbruke personvernet til å gå i den retningen.

Hypersensitiv lapskaus

De to høringene refererer Personvernkommisjonens NOU 2009:1 pkt. 13.4.2 som kort oppsummert går inn for at det faktisk at det er blitt lettere å samle inn, indeksere og arkivere digitalt materiale ikke innebærer at dette bør skje, men heller det stikk motsatte: at man bør være mer restriktiv. Dette kulturarvfiendtlige synspunktet er basert på en sammenblanding av personopplysninger som samles inn, ofte uten individets viten eller godkjenning (f.eks. lokasjonsdata via smartphone) med ytringer og meninger som personen frivillig velger å plassere i offentligheten. Da får vi en slags personvernfundamentalisme som visker ut forskjellen mellom ytringer og personopplysninger, og mellom frivillig valg og fravær av samtykke, fordi alt som har den minste forbindelse med en person blir ansett som en potensielt sensitiv personopplysning, og dermed blir det et mål å lagre/bevare så lite som mulig.

Når disse forskjellene viskes ut, blir resultatet en lapskaus som angriper ikke bare kulturarv og bevaring, men også enkeltmenneskers autonomi og selvbestemmelse. I utgangspunktet

«Personvernet kan misbrukes til å fremme en proprietær kultur der ytringer behandles som privat eiendom.»

må vi kunne anta at folk er voksne, ansvarlige individer: At når de faktisk velger å publisere eller ytre noe i all offentlighet, så er det det de faktisk ønsker. I motsatt fall får vi et paternalistisk samfunn som skal beskytte folk mot seg selv og sine egne ytringer, og under slike kår varer ikke ytringsfriheten lenge. Og når dette valget er foretatt og ytringen har forlatt den private sfære, står man ansvarlig for den ytringen og overfor de man har delt den med (i dag i praksis "verden").

Advokatforeningens høringsuttalelse gjør den samme sammenblandingen ved å bruke et eksempel om pasienters helsedata (åpenbart sensitive personopplysninger) til å argumentere mot innhøsting av individers websider (åpenbart frivillige offentlige ytringer).

Indeksering er ikke arkivering

Advokatforeningen følger Personvernkommisjonen i å gå inn for at NB ikke skal lagre websider som er "søkeimunisert" med robots.txt.

I sin omtale av robots.txt skiller

ikke Advokatforeningen mellom indeksering og arkivering. Robots.txt er en mekanisme for å hindre indeksering i søkemotorer. Det er ikke en mekanisme for å hindre arkivering, siden enhver bruker som er inne på siden kan lagre eller arkivere siden. At en nettside ikke ønskes indeksert i en søkemotor er altså ikke noe argument mot at Nasjonalbiblioteket (eller andre) kan lagre og bevare siden. (Derimot kan og bør NB følge ønsket om å ikke la søkemotorene indeksere nettsiden, noe NB kan oppnå ved å plassere sin kopi av siden i en tilsvarende tilgangskategori i sitt eget arkiv.)

Forøvrig er det verdt å merke seg at robots.txt i beste fall fungerer som "rådgivende" og frivillig å følge, og er lett å omgå/ikke overholde, og dermed gir en falsk trygghet til sine brukere. Det er akkurat som Internett ellers: Man kan ikke være "litt publisert" på Internett, akkurat som man ikke kan være "litt gravid". Enten er man gravid, eller så er man det ikke; og enten legger man ut ytringen på en åpen

websiteside med tanke på at hele verden har tilgang, eller så lar man være å gjøre det.

Forøvrig finnes det ikke noe styringsorgan som koordinerer standardisering, vedlikehold og utvikling av robots.txt, eller som kan avgjøre konflikter relatert til bruken av robots.txt.

Kulturarv er personvern

Det hevdes videre at innhøsting og bevaring av individers websider på en eller annen måte skal true individets integritet, uten at det forklares eller begrunnes hvordan. Jeg vil hevde at bevaring av individets websider og offentlige ytringer tvertimot styrker individets integritet.

Hva med individets rett til å tilegne seg kunnskap og kultur? Forske på og undersøke sitt eget nåværende eller tidligere samfunn? Samle dokumentasjon til egne prosjekter, artikler, bøker osv.? Individets rett til å delta i et fritt økosystem av allment tilgjengelige ytringer? Individets rett til å kunne vurdere troverdigheten av og kunne referere til stabile kunnskapskilder? Retten til å være ansvarlig for sine valg som et voksent menneske?

Og den dagen familiedatamaskinen/serveren går i stykker, brenner eller blir stjålet vil nok mange være glade dersom de kan gjenopprette sin integritet og personlige historie ved å gjenfinne websider, fotografier osv. via en bibliotekstjeneste som gir tilgang til lagrede websider.

Personvernfundamentalistene prøver å gi seg selv monopol på å snakke for individet gjennom honnørord som integritet, samtidig som de argumenterer for en policy som fjerner vesentlige individuelle rettigheter og friheter som forutsetter og er forankret i et åpent økosystem for kultur og kunnskap som igjen forutsetter bevaring av kulturarven. Derfor er bevaring av kulturarven også personvern – selv om den muligens verner andre sider av personen enn de som personvernfundamentalistene ønsker å verne. ■

Besøk oss på nettet...

Bok og Bibliotek

kommymmot

LOGG INN

Glemt ditt passord? Glemt ditt brukernavn? Registrer konto

Søk

HEIM ABONNEMENT OM BOK OG BIBLIOTEK ARKIV AKTUELT FOR ANNONSØRER FORFATTERE MIN SIDE

ONSDAG 20. MARS 2013

BIBLIOTEKENE OG DEBATTEN OM NORSK KULTUR

20. MARS 2013, I KATEGORIEN NR. 1 - 2013

Professor'n Hva er norsk kultur? Det har de siste ukene vært blant de dominerende debatttemaene i norsk offentlighet. Bibliotekfeltet har så vidt jeg har registrert vært fraværende i denne debatten.

Les mer... Legg til ny kommentar

- FOR DELING OG INSPIRASJON!

08. MARS 2013, I KATEGORIEN NR. 1 - 2013

Høsten 2012 var 53 bibliotekansatte fra de fem nordiske landene samlet på Teangkollen konferansehotell rett utenfor Oslo. Sammen skulle de arbeide, spise og ha det gøy i tre intense dager med fokus på bibliotekutvikling i folkebibliotek. Les mer om: Nordisk biblioteknettverk - Network of Nordic Public Libraries.

Les mer...

MENINGER OM 2012, 2013 - OG NASJONALBIBLIOTEKET

22. FEBRUAR 2013, I KATEGORIEN AKTUELT

Hva skjer på biblioteket? Hva er biblioteklederne opptatt av, hva er forventningene til 2013, hvordan synes de overgangen fra ABM-utvikling til Nasjonalbiblioteket har gått? Dette er blant de spørsmålene Bok og Bibliotek ønsket svar på fra et utvalg biblioteksjefer.

Les mer... Legg til ny kommentar

ÅRETS BIBLIOTEKPROSJEKT 2012: IMPONERENDE AKTIVITETER I BIBLIOTEK-NORGE

17. FEBRUAR 2013, I KATEGORIEN AKTUELT

Også i år strømmet det på med prosjekter til Bok og Bibliotek konkurranse "Årets bibliotekprosjekt". Årets bibliotekprosjekt har i år 30 kandidater, har jobbet med tre vinnere og tre som får hedersnominale. Det var ingen enkel jobb, siden nivået høyt over var imponerende høyt. Vi vil gjerne benytte anledningen til å takke alle som sendte inn sine bidrag. Og til alle som kom opp "på pallen" i år, ønsker vi dere lykke til i neste runde. Mer informasjon om årets konkurranse følger i bok og Bibliotek.

MOT OMKAMP OM FRIE BOKPRISER I DANMARK

11. FEBRUAR 2013, I KATEGORIEN AKTUELT

Det kan gå ned i omkamp om de frie bokprisene i Danmark etter at styrelederen og den administrerende direktøren i landets største forlag, Gyldendal, i en kronikk i avisen Politiken sist i januar skrev at de frie bokprisene har ført til økt nedlegging blant danske bokhandlere, «bestselgerisme» og litterær ensretting. Derfor var det behov for et kulturpolitisk innlegg, som ruller deler av liberaliseringen tilbake og setter en stopper for de frie bokprisene, mente styreleder Poul Erik Tøjner og administrerende direktør Stig Andersen.

Les mer... Legg til ny kommentar

BIBLIOTEKET I BYROMMET - ARKITEKTUR, ATTRAKSJON OG ARENA

27. FEBRUAR 2013, I KATEGORIEN TEMAHETTE OM BIBLIOTEKSDISIGN

I årene da internett ble utbredt, det vil si fra midten av 1990-tallet og fram til årtusenskiftet, hersket det stor tvil om folkebibliotekets framtid. Betød de nye mulighetene for tilgang til kunnskap og informasjon at folk ville slutte med å gå på biblioteket? Og ville det fysiske biblioteket, slik vi har kjent det i århundrer, nå oppløse seg i cyberspace? Slik er det ikke gått.

Bibliotekenes IT-senter AS

Nå også fyrtårn!

Miljøfyrtårn er et norsk, offentlig miljøsertifikat. Les mer på www.bseurobib.no

BS-Cum-bib

BIBLIOTEKSERVICE AS

- Alt du trenger til en rimelig pris

Annonser fra Scandinavian AdNetworks

Flybilletter
Kjøper du hos SAS? 23 kg bagasje, setevalg og kaffe/avis inkludert. www.sas.no

Alle Nyheter på et Sted!
Finn aviser, tidsskrifter, magasiner, nyheter m.m fra hele verden. onlineaviser.no

Bannerstands
Vi fører mange modeller av bannerstands til alle messer og konferanser. Messevegger.no

Sist publisert Mest leste Sist kommentert

- Bibliotekene og debatten om norsk kultur
- - For deling og inspirasjon!
- Meninger om 2012, 2013 - og Nasjonalbiblioteket
- minside
- Årets bibliotekprosjekt 2012: Imponerende aktiviteter i bibliotek-Norge
- Mot omkamp om frie bokpriser i Danmark
- - Norges fjerde bibliotek
- Biblioteket i byrommet - arkitektur, attraksjon og arena
- Biblioteket i byrommet - arkitektur, attraksjon og arena
- Den viktigste kompetansen i 2015

PRESSEKLIPP - BIBLIOTEK

Ønsker du å bestille en reise, ergonomiske produkter, flybilletter, billige fagbøker, skreddersydde skranker, kontorrekvisita og masse annet - gå inn på www.bokogbibliotek.no og sjekk ut våre nye annonser.

...www.bokogbibliotek.no

Stadig aktiviteter i Georgia

» Det er stadig aktiviteter på biblioteket i kvinnefengselet utenfor Tblisi (bildet) i Georgia. I desember ble det kjøpt inn projektor og lerret, og filmframvisning er populært. Nylig var det teaterforestilling med to skuespillere fra det statlige dramateatret. Ministeren som er ansvarlig for

fengselet var også på besøk, melder prosjektleder Liv Stensby ved Deichmanske bibliotek.

Biblioteket ble offisielt åpnet 1. desember i fjor. heter det i grunngevingen.

Vekst kan gje nytt bibliotek i Ølen

» Bygda Ølensvåg har knapt 1000 innbyggjarar, men bedrifter som i periodar gir arbeid til meir enn 3000 personar. Kommunen har difor sett seg råd tik å auke investerings takten monaleg dei siste åra med kraftig opprusting av skular og no planar om nytt bibliotek og nybygg for tenester innan famiievern, skriv Stavanger Aftenblad.

Seks av dei største bedriftene i tidlegare Ølen kommune omsette i 2011 for meir enn 8 milliardar kroner. Industri er den klart største næringsgreina i dagens Vindafjord kommune, som Ølen har vore ein del av sidan 2006.

Stemmerett i fokus i Asker

» 100-årsjubileet for kvinners stemmerett var hovedsaken under 8. mars-markeringene i Asker i år, melder budstikka.no. På Rykkinn bibliotek og grendehus ble det oppført en teaterforestilling om pionerene som arbeidet for kvinnelig stemmerett, og det var også andre innslag, med sangkor, kurdisk dans og utstilling ved kunstnerne Ellen Edminsson og Elin Setara.

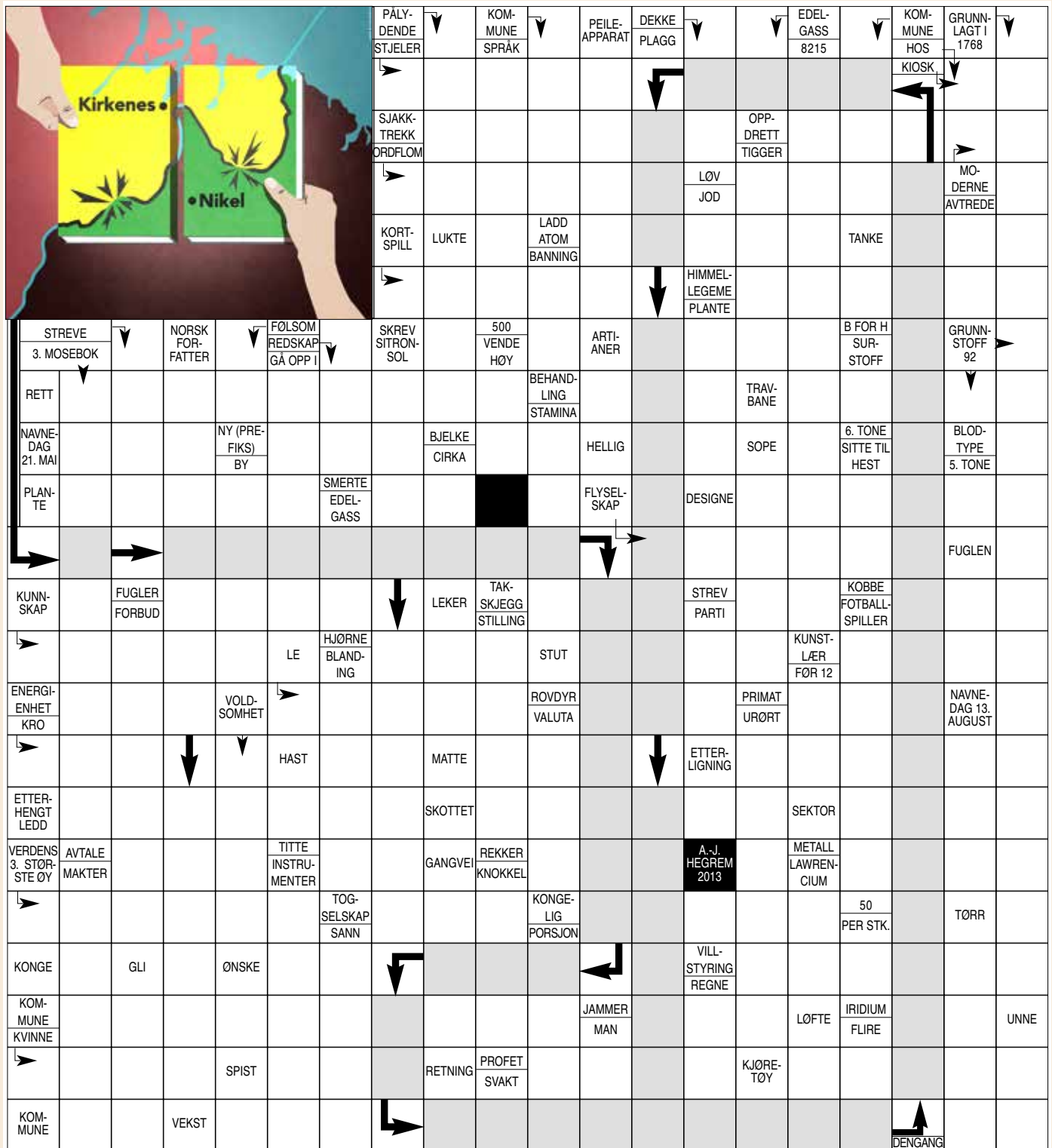
Det var også appeller og andre innslag, og i Asker sentrum var det fakkeltog til kulturhuset, der det var festforestilling med blant andre skuespilleren Juni Dahr.

MegAward til Svenska Dagbladet

» Prisen MegAward, som blir utdelt på Mediedagene i Göteborg til den person eller organisasjon som i løpet av det siste året har gjort den mest bemerkelsesverdige fornyelsen innen mediebransjen, ble 7. mars tildelt Svenska Dagbladets «rentekart».

Juryen sier at kartet har vist hvilken rolle medier kan spille for den allmenne debatten, for mennesker i hverdagen, og som påvirkningsmiddel. Ikke minst har den inspirert andre aktører når det gjelder å bruke interaktive kanaler, public journalism og visualisering, heter det i grunngevingen.

Løsningen på kryssordet i nr 2/2013 var:

«Han begynte som bohem og endte som en viktig bibliotekmann: Haakon Nyhus».

Vinneren ble Randulf Elaås Sturtzel, Oslo.

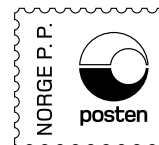
Vi gratulerer med premien, som er et års abonnement på Bok og Bibliotek.

Send løsningen (den markerte setningen) til kryssord@bokogbibliotek.no, innen 8. mai.

Årets gave!

Abonnement:
<http://dbpartner.no/bokogbibliotek/>

Returadresse: Bok og Bibliotek
DB Partner AS, Postboks 163,
1319 Bekkestua

Bok og Bibliotek

Papir og nett – i ett

Alle abonnenter får nå full tilgang til en digital utgave av Bok og Bibliotek i tillegg til papirutgaven.

Ved første gangs innlogging på "Min side", kan du logge deg på med abonnentnummer og postnummer.

www.bokogbibliotek.no/minside

Vi anbefaler at du oppdaterer din profil med eget passord og registrerer din e-post, så får du automatisk beskjed når neste utgave er lagt ut.

Logg deg inn dersom du allerede er abonnent eller registrer deg som ny bruker og abonner på løsningen som passer best for deg!

Bok og Bibliotek er Norges eneste frittstående bibliotektidsskrift. Vi kommer med 6 utgaver i året og bringer regelmessig artikler og intervjuer om bibliotekutvikling, bøker, lesing og formidling, bibliotekdesign og – teknologi, bibliotekpolitikk, forskning og debatt.

Logg inn:
Brukernavn:
Passord:
Logg inn
Ny bruker
Mistet passord
Besøk oss online

Bok og Bibliotek

www.bokogbibliotek.no • Telefon: 41 33 77 86